БУТУН ДУН'Ё ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

№ 15 (7462)

20 ЯНВАРЬ ЖУМА 1950 ЙИЛ

БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТ (большевик)ЛАР ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

БУГУНГИ СОНДА:

СССР Олий Советига сайловлар ўтказадиган Марказий сайлов комиссиясининг составини тасдиқлаш тўғрисида СССР Олий Совети Президиумининг Фармони (1-нчи бет).

Ўзбекистон ССР Олий Советининг Совет Ўзбекистонининг йигирмабеш йиллигига бағишланган юбилей сессиясидан Ўртоқ Иосиф Виссарионович Сталинга (1 ва 2-нчи бетлар).

У. Юсупов. — Совет Ўзбекистонининг байрами (2-нчи бет).

СССР халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш давлат планининг 1949 йилда бажарилиш якунлари тўғрисида СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Марказий Статистика Бошқармасининг ахбороти (3 ва 4-нчи бетлар).

Фарҳод ГЭС—Ўзбек халқининг ифтихори (4-нчи бет).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

СССР Олий Советига сайловлар ўтказадиган Марказий сайлов комиссиясининг составини тасдиқлаш тўғрисида

«СССР Олий Советига сайловлар тўғрисида Низом»нинг 36-нчи ва 37-нчи моддаларига мувофиқ, СССР Олий Советига сайловлар ўтказадиган Марказий сайлов комиссияси жамоат ташкилотларининг ва меҳнаткашлар жамиятларининг қуйидаги вакилларидан иборат составда тасдиқлансин:

Марказий сайлов комиссиясининг раиси Александр Петрович **Осипов**—Касаба Союзлари Бутун Иттифоқ Марказий Советидан,

Марказий сайлов комиссияси раисининг ўринбосари Николай Александрович **Михайлов**—Бутун Иттифоқ Ленинчи Коммунист Ёшлар Союзидан,

Марказий сайлов комиссиясининг секретари Афанасий Лукьянович **Дедов**—сиёсий-оқартув муассасалари ходимлари касаба союзидан.

МАРКАЗИЙ САЙЛОВ КОМИССИЯСИНИНГ А'ЗОЛАРИ:

Никита Сергеевич **Хрушчев**—Москва коммунистлар ташкилотидан,

Сергей Иванович **Вавилов**—олий мактаб ва илмий муассасалар ходимларининг касаба союзидан,

Алексей Андрианович **Гриза**—Киев коммунистлар ташкилотидан,

Василий Иванович **Козлов**—Белоруссия ССР давлат муассасалари ходимларининг касаба союзидан,

Александр Александрович **Фадеев**—СССР Совет ёзувчилари союзидан,

Усмон **Юсупов**—Ўзбекистон коммунистлар ташкилотидан,

Федор Федотович **Кузнецов**—Армияга ёрдам берувчи Бутун Иттифоқ Кўнгилли жамият (ДОСАРМ) Советининг Марказий комитетидан,

Жумабой **Шояхметов**—Қозоғистон коммунистлар ташкилотидан,

Иван Андреевич **Каиров**—РСФСР бошланғич ва ўрта мактаб ходимларининг касаба союзидан,

Семен Иванович **Чиковани**—Грузия ССР Совет ёзувчилари союзидан,

Василий Михайлович **Андрианов**—Ленинград коммунистлар ташкилотидан.

Матвей Федорович **Шкирятов**—сиёсий-оқартув муассасалари ходимларининг касаба союзидан,

Гул Бола Аго Бола ўғли **Алиев** — Озарбайжон ССР «Сталиннефть» трестининг ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчиларидан,

Стефа Винцовна **Адомавичюти**—Литва ССР комсомол ташкилотидан,

Захар Петрович **Лупинов**—Сталин номидаги Магнетогорск металлургия комбинатининг ишчилари, хизматчилари ва инженерларидан,

Матрёна Викторовна **Бирша**—Молдавия ССР Тирасполь консерва заводининг ишчилари, хизматчилари ва инженерлари коллективидан,

Вилма Кристаповна **Элсис**—Латвия ССР медицина ходимларининг касаба союзидан,

Абдуқодир **Каримшоев**—Қирғизистон ССР, Жалолобод область, Ачинск районидаги «Олмали-Булоқ» колхозининг а'золаридан,

Саражон **Юсупова**—Тожикистон ССР олий мактаб ва илмий муассасалар ходимларининг касаба союзидан,

Александра Михайловна **Штирова**—Москва шаҳар, Дзержинский номидаги «Трехгорьная мануфактура» комбинатининг ишчилари, хизматчилари ва инженерларидан,

Каринэ Мелкоповна **Дрампян**—Арманистон ССР бошланғич ва ўрта мактаб ходимларининг касаба союзидан,

Махтум **Ғоипов**—Туркманистон ССР Ашхабод районидаги «Ишчи-Деҳқон Қизил Армиясининг 12 йиллиги» колхозининг а'золаридан,

Эуген Артурович **Капп**—Эстония ССР маориф ва сан'ат ходимларининг касаба союзидан,

Алексей Павлович **Готчиев**—Карель-Фин ССР ўрмон ва ёғоч оқизиш ишчиларининг касаба союзидан.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. ШВЕРНИК.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1950 йил 19 январь.

Совет Ўзбекистонининг йигирмабеш йиллиги

Бугун Совет Иттифоқининг халқи Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси ташкил қилинганига йигирмабеш йил тўлган кунни нишонламоқда. Барча совет кишилари Ўзбекистон меҳнаткашларига қардошларча салом юбориб, уларни шонли юбилей блан табрикламоқдалар.

Улуғ Октябрь социалистик революцияси СССРдаги бир бутун, мустаҳкам қардошлик иттифоқига бирлашган барча халқларнинг тараққиёти учун кенг йўл очиб берди. Октябрь ғалабаси туфайли ўзбек халқи ўз давлатига эга бўлди ва тараққиётнинг капиталистик босқичини ўтмай, социалистик жамиятга қадам қўйди.

Бундан чорак аср муқаддам, 1925 йил февраль ойида ўртоқ Сталин Ўзбекистон большевикларининг биринчи с'ездига юборган табрикномасида бундай деган эди:

«Ўзбек ерларининг бир республика қилиб бирлаштирилиши бутун Шарқ учун жуда муҳим воқиадир.

Деҳқонларнинг аҳволи узил-кесил яхшиланиб, майда ижарачилар бойлар асоратидан қутилган тақдирдагина республика Шарқда қудратли куч бўлаолади.

Ўзбекистон коммунистларининг бу вазифаларни амалга ошириш учун куч-қувватларини аямаяжакларига шубҳаланмайман».

Ўзбек халқи меҳнаткашларнинг гениал доҳиси ва устози ўртоқ Сталин кўрсатмаларига амал қилиб, коммунистлар партияси раҳбарлиги остида, улуғ рус халқининг ва мамлакатимиздаги бошқа халқларнинг қардошларча ёрдами блан, сиёсий, иқтисодий ва миллий зулмдан абадий қутилиб, социалистик ҳаётнинг озод қурувчиси бўлиб қолди.

Ленинча-сталинча доно миллий сиёсатнинг изчиллик блан амалга оширилаётганлиги туфайли Ўзбекистон қолоқ чекка ўлкадан индустрияси юксак ривож топган, қишлоқ хўжалиги машиналаштирилган, юксак маданиятга эга бўлган илғор социалистик республикага айланди. Эндиликда Совет Ўзбекистони Шарқда социализмнинг қудратли истеҳкомидир.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси — тенг ҳуқуқли ўнолти иттифоқдош республиканинг биридир. Ўзбекистоннинг муваффақиятлари бутун совет давлати, СССРдаги Ленин — Сталин партияси атрофида маҳкам жипслашган барча социалистик миллатлар эришган оламшумул-тарихий ғалабаларнинг бир қисмидир.

Ўзбекистонда 25 йил ичида катта социалистик ўзгаришлар юз берди. Мамлакатни индустрлаш ва қишлоқ хўжалигини коллективлаштириш ҳақидаги сталинча сиёсатнинг амалга оширилиши республиканинг қиёфасини тубдан ўзгартирди.

Большевиклар Ўзбекистоннинг табиий бойликларини социализм учун хизмат қилдира бошладилар. Сталинча бешйилликлар даврида республикада саноатнинг янги тармоқлари: тўқимачилик, металлургия, машинасозлик, кўмир, нефть, химия саноати вужудга келтирилди.

Асрлар бўйи чўл-биёбон бўлиб ётган ва фақатгина карвон йўллари ўтган ерларда янги обод шаҳарлар, Ўзбекистондаги ёш социалистик индустриянинг йирик марказлари қад кўтарди.

Тезоқар Чирчиқ дар'ёсининг водиси электр чироқлари блан порлаб турипти. Саноат учун асбоб-ускуна ва пахта далалари учун машиналар ишлаб чиқарувчи кучли машинасозлик заводларига электр қуввати берилмоқда.

Мирзачўл блан Далварзин даштлари туташган жойда Ўзбекистон металлурглари шаҳри—Бекобод қад кўтарди. Собиқ деҳқонлар Бекободда донгдор Ўрол ва Донбасс мастерларидан пўлат эритиш малакасини ўргандилар.

Жазирамада қақраб ётган даштларга Сирдар'ё сувлари чиқарилди. Оҳангарон қирғоқларида Ўзбекистоннинг кўмир ҳавзаси вужудга келди. Нефтьчилар шаҳри—Ленинск қад кўтарди.

И. В. Сталин номидаги Катта Фарғона канали блан бутун республика фахрланади. Сталин замонасининг улуғвор иншооти бўлган бу канал озод ўзбек халқининг ижодий меҳнатини гавдалантиради.

Ўзбекистон машиналаштирилган социалистик қишлоқ хўжалиги мамлакатига, Совет Иттифоқининг энг йирик пахта базасига айланди. Кенг миқ'ёсда олиб борилган ирригация қурилиши экин майдонларини анча кенгайтириш, пахта ҳосилини ошириш имкониятини берди.

Асрлар давомида доқиюнисдан қолган асбоблар ишлатилиб келган Ўзбекистон ерларига юксак социалистик деҳқончилик маданияти—мингларча тракторлар, комбайнлар, пахта терадиган мураккаб машиналар кириб келди. Ҳозирги вақтда Ўзбекистон колхозчиси дун'ёдаги энг илғор Мичурин агрономия фани блан қуролланганди́р.

Ўзбекистон қишлоқларига электр, радио, телеграф, телефон мустаҳкам кириб бормоқда. Қисқа муддатда қурилган Фарҳод ГЭС ва бошқа кўпгина гидроэлектростанциялар ривожланаётган саноат ва қишлоқ хўжалигининг қудратли энергетика базасидир.

Социалистик экономиканинг мисли кўрилмаган даражада юксалиши блан бирга, ўзбек халқининг фани, адабиёти, сан'ати, шаклан миллий, мазмунан социалистик маданияти ҳам мавж уриб ривожланмоқда.

Революциядан илгариги Туркистонда ўзбек аҳолиси орасида хат-саводли кишилар икки процентга зўрға етар эди. Ҳозир республикада умумий бошланғич та'лим амалга оширилди, 34 та олий ўқув юрти, 92 техникум, 4.500 дан ортиқ бошланғич ва ўрта мактаб ишлаб турибди. Буларда бир миллиондан кўп киши ўқимоқда.

Улуғ Ватан уруши йилларида тузилган Ўзбекистон ССР Фанлар академияси ижодий илмий фикр маркази, ўзбек миллий зиёлиларидан янги кадрлар етиштирадиган ўчоқ бўлиб қолди. Академия 25 та илмий текшириш муассасасини бирлаштиради. Буларда қариб 1.500 илмий ходим ишламоқда. Республикада 30 дан ортиқ театр очилди, 700 га яқин кино, 650 кутубхона, 2.500 клуб ишлаб турибди.

Партия, Совет ҳукумати ва шахсан ўртоқ Сталиннинг ғамхўрлиги туфайли Совет ҳокимияти йилларида республикада халқ хўжалигининг ва маданий қурилишнинг ҳамма тармоқлари учун жуда кўп кадрлар етиштирилди. Совет Ўзбекистонининг мингларча ажойиб, илғор кишилари Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Сталин мукофоти лауреати деган юксак унвонларни олишга муяссар бўлдилар, СССР орден ва медальлари блан мукофотландилар.

Совет ҳокимияти ўзбек хотин-қизларини озодликка чиқариб, уларни социалистик қурилишда, давлатни идора қилишда актив қатнашишга жалб қилди.

Республика меҳнаткашларининг социалистик қурилишда эришган ҳамма ажойиб муваффақиятлари улуғ Сталиннинг номи блан чамбарчас боғлангандир. Бу муваффақиятларга доно сталинча раҳбарлик туфайли, ленинча-сталинча миллий сиёсат туфайли эришилди. Ҳамма ғалабаларга, бошқа Совет республикаларидагидек, Ўзбекистонда ҳам буржуа миллатчиларга қарши курашда, меҳнаткашларни пролетар интернационализми руҳида, совет ватанпарварлиги ва халқларнинг сталинча дўстлиги руҳида тарбиялаш учун курашда эришилди.

Улуғ Ватан уруши йилларида Ўзбекистон меҳнаткашлари, Совет Иттифоқининг барча халқлари блан бирга, фронтда мардларча курашдилар ва мамлакат ичкарисида фидокорона меҳнат қилдилар.

Ўзбек халқи урушдан кейинги сталинча бешйилликни муддатидан илгари бажариш учун курашда Улуғ Ватанимизнинг барча халқлари блан бирга, янги ажойиб меҳнат зафарларига эришмоқда.

Совет Ўзбекистони ўзининг шонли йигирмабеш йиллигини ССР Иттифоқи Олий Совети сайловига тайёргарлик бошланган кунларда нишонламоқда. Ўзбекистон меҳнаткашлари республиканинг юбилейини ва сайловга тайёргарликни меҳнат ғайратини янада ошириш блан, хўжалик ва маданий қурилишда янги муваффақиятларга эришиш блан нишонладилар. Ўзбек халқи улуғ социалистик Ватанимизнинг бахт-саодати учун фидокорона ижодий меҳнат қилиб, коммунистлар партияси атрофида, севимли доҳимиз ва устозимиз, халқлар бузилмас дўстлиги ва Ватанимиз қудратининг ижодчиси ўртоқ Сталин атрофида жипслашганлигини яна ва яна намойиш қилмоқда.

Ўзбекистон меҳнаткашлари олдида халқ хўжалигини янада юксалтириш ва айниқса пахтачиликни ривожлантириш соҳасида янги катта вазифалар турибди.

ССР Иттифоқи Министрлар Совети ва Бутун Иттифоқ Коммунист (большевик)лар Партияси Марказий Комитети Совет Ўзбекистонининг ишчилари, колхозчилари ва зиёлиларига юборган ва бугун э'лон қилинган табрикномасида Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг меҳнаткашларини республика ташкил қилинганига 25 йил тўлганлиги блан табриклайдилар ва ўзбек халқи бундан буён ҳам республиканинг халқ хўжалигини ва маданиятини янада яшнатиш учун, совет социалистик Ватанимизнинг қудратини мустаҳкамлаш учун ҳормай-толмай курашади деб ишонч билдирадилар.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси ташкил қилинганига 25 йил тўлган кунда Совет Ўзбекистонининг ишчилари, колхозчилари ва зиёлиларига большевикча салом!

(«ПРАВДА»нинг 17 январьдаги бошмақоласи).

Ўзбекистон ССР Олий Советининг Совет Ўзбекистонининг йигирмабеш йиллигига бағишланган юбилей сессиясидан

Москва, Кремль.

Ўртоқ Иосиф Виссарионович СТАЛИНГА

Қадрдон ўртоқ Сталин!

Бахтиёр ўзбек халқи бугун ўз ҳаётидаги тарихий кунни — Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг ташкил топганига йигирмабеш йил тўлган кунни тантана блан байрам қилмоқда.

Бу шодиёна ва унутилмас кунда бутун халқимиз Сизга, янги, бахтиёр ҳаёт ижодчисига чексиз муҳаббат, чуқур миннатдорчилик, садоқат изҳор қилади ва совет Ватанимизнинг ҳамда бутун дун'ёдаги миллион-миллион оддий кишиларнинг бахт-саодати учун узоқ йиллар умр кўришингизни чин қалбидан тилайди.

Совет Ўзбекистонининг ривожланиш тарихи унинг, Совет ҳокимияти йилларида, хўжалик, сиёсий ва маданий қурилиш соҳаларида эришган ғоят катта муваффақиятлари улуғ Лениннинг номи блан ва Сиз қадрдон доҳимиз ва устозимизнинг номи блан чамбарчас боғлангандир. Сиз, меҳрибон ва ғамхўр отамиз, ўртоқ Сталин, барча совет кишиларини меҳр блан ўстирмоқдасиз, бизни ҳаётбахш совет ватанпарварлиги руҳида тарбияламоқдасиз, янгидан-янги қаҳрамонона ишларга илҳомлантирмоқдасиз, порлоқ келажак учун, коммунизм учун курашда чиниқтирмоқдасиз. Ўзбек халқи янги коммунистик ҳаёт қураётган СССР халқларининг ягона қардош оиласида яшаб тургани ва ижод қилаётгани учун чексиз бахтиёрдир. Ўзбек халқи ўзининг барча муваффақиятлари учун, бахтиёр ҳаёти учун жонажон большевистик партиямизнинг ташкилотчилари, қудратли Совет давлатининг қурувчилари, Совет Иттифоқидаги халқлар мустаҳкам дўстлигининг ижодчилари Улуғ Лениндан ва Сиз, ўртоқ Сталиндан миннатдордир.

Халқимиз асрлар давомида эксплоататорлар ва қулдорлар истибдоди остида азоб-уқубат чекди, ўз юртида ер ва сувга эга бўлолмади, ўз меҳнатининг самараларидан фойдаланиш ҳуқуқидан маҳрум эди, қашшоқлик ва нодонлик, қолоқлик ва маданиятсизлик туфайли ҳалокатларга дучор бўлган эди. Халқимиз сувлари тошиб оқадиган дар'ёларнинг бўйларида яшаганига қарамай, асрлар бўйи сувсизлик кулфатини чекди. Ҳашаматли саройлар қурганига қарамай, унинг ўзи асрлар давомида пахса деволли пасқам, катакдай уйларда ва капаларда яшади. Халқимиз қадим замонлардан буён энг нозик ипак ва атласлар ишлаганига қарамай, ўзи жулдур кийимларда юрарди. Юртимизнинг бутун тарихи давомида хонлар ва беклар ўртасида бўлиб келган феодал урушлар Ватанимизни вайронага айлантириб келди. Бу ма'носиз ва жиноятқорона урушларда юз мингларча бегуноҳ кишилар ҳалок бўлди, халқ бойлиги кўплаб совурилди. Ўзбеклар бирнеча бор ажнабийларга қул бўлиб қолдилар ва ўзга эллардан келган босқинчилар уларнинг юртини кўп марта таладилар. Феодал-патриархал тартиблар, ажнабийлар асоратига тушиш ва чоризмнинг мустамлакачилик усул идораси мамлакатимизнинг иқтисодий ва маданий жиҳатдан ривожланишини тўхтатиб қўйди ҳамда халқимизни ҳалокат ёқасига олиб келди.

Улуғ Октябрь социалистик революцияси ўзбек халқини ҳалокатдан қутқазди, унга сиёсий озодлик ва эркин ижодий меҳнат қилиш ҳуқуқини берди. Большевиклар партияси бутун дун'ё меҳнаткашларининг улуғ доҳилари Ленин ва Сталин раҳбарлигида бизни коммунизм тантанаси учун ғолибона курашга илҳомлантирди ва уюштирди. Улуғ Ленин ва Сиз ўртоқ Сталин қуллик ва ҳуқуқсизликдан, қашшоқлик ва мусибатлардан озод бўлиш йўлини бизга кўрсатиб бердингиз. Адолатли ленинча-сталинча миллий сиёсат изчиллик блан амалга оширилиши туфайли ўзбек халқи капиталистик ривожланишнинг уқубатли даврини четлаб ўтиб, совет социалистик миллат бўлиб уюшиш, ўз тарихида биринчи марта ўзининг миллий Совет давлатига бирлашиш, ўз ерига эга бўлиш ва ўз тақдирини ўзи ҳал этиш имкониятига эришди, Совет тузуми халқнинг моддий ва ма'навий кучларини ҳартарафлама ривожлантириш учун катта йўл очиб берди. Большевиклар партияси ва Сиз, ўртоқ Сталин, СССРдаги барча халқларни коммунистик ҳамкорлик асосида ягона қардош оилага уюштирдингиз. Ўзбек халқи совет халқлари оиласида тенг ҳуқуқли халқларнинг бири бўлиб қолди, улуғ рус халқи бу оиланинг оғаси ҳисобланади. Ленин ва Сталиннинг Совет Иттифоқи халқларининг муқаддас қардошларча дўстлиги тўғрисидаги ғоялари Ўзбекистондаги кенг меҳнаткашлар оммасининг онгига чуқур сингиб кетди. Халқимиз бу ғояларни ва ўзининг мамлакат олдидаги ватанпарварлик бурчини чуқур англаганини Улуғ Ватан урушининг оғир кунларида ўзбек жангчиларига ёзган мактубида очиқ баён қилди: «Совет Социалистик Республикалар Иттифоқи улуғдир. Ҳарбир совет оиласи денгизга нисбатан бир қатра сувга ўхшайди. Бир қатра сувда ер, кўк ва қуёш аён бўлганидай бир оиланинг ўзида ҳам Улуғ Советлар оиласига хос бўлган хислат ва муносабатлар акс этгандир; совет оиласи—СССРнинг кичик намунасидир. СССРдаги ҳарбир халқ бу улуғ оиланинг бир фарзандидир. Руснинг уйи сенинг уйинг, украин ва белоруснинг уйи сенинг уйингдир. Халқлар бирлиги ўтмишда бизга зафар берди! Халқлар дўстлиги бугунги мустаҳкамлигимизнинг пойдеворидир; халқлар дўстлиги эртанги куннинг муқаррар зафарига янглишмас калиддир».

Улуғ доҳи ва севимли устозимиз!

Большевиклар партияси ва Совет ҳукуматининг раҳбарлиги остида, улуғ рус халқининг ва СССРдаги барча халқларнинг доимий ва холисона ёрдами блан ўзбек халқи ўз экономикаси, маданияти ва ҳаётини социалистик негизда қайта қуришда бениҳоя катта муваффақиятларга эришди. Собиқ чор Россиясида қолоқ бўлиб келган узоқ ўлкаларни жуда қисқа муддат ичида мамлакатнинг илғор районлари қаторига чиқариш ва уларни социализмга қўшиб юбориш зарурлиги тўғрисида Сизнинг берган доно кўрсатмангиз амалга ошди. Ўртоқ Сталин, Сизнинг 1925 йил май ойида Шарқ меҳнаткашлари Коммунистлар университетида сўзлаган тарихий нутқингиз бизнинг ишларимиз учун программа бўлди. Сиз шу нутқингизда Шарқдаги совет республикаларини намунали республикаларга айлантириш йўлларини буюк донишмандлик блан белгилаб берган эдингиз.

Совет ҳокимияти йилларида Ўзбекистонда илғор техника блан та'минланган биринчи даражали саноат вужудга келди. 1000 га яқин янги саноат корхоналари, катта электр станциялари, металлургия, машинасозлик, химия заводлари, бинокорлик, енгил ва озиқ-овқат саноати корхоналари қурилди. Кўмир чиқариш ишлари йўлга қўйилди, нефть жуда ҳам кўп чиқарила бошланди.

СССРда энг катта гидростанциялардан бири ҳисобланган Фарҳод гидроэлектростанцияси республика юбилейи байрами кунларида тантанали вазиятда ишга туширилади. Фарҳод гидроэлектростанциясини халқимиз Улуғ Ватан урушининг энг оғир кунларида шахсан Сизнинг кўрсатмангиз блан қурабошлаган эди.

Социалистик индустрлаш ғалаба қилганлиги натижасида республикамизда жуда кўп саноат ишчилари етишди. Илгари экономикаси ниҳоят даражада қолоқ бўлган ва майда деҳқон хўжалиги кўпчиликни ташкил қилган Ўзбекистонда йирик саноат вужудга келганлиги ва саноат ишчилари етишганлиги социализмнинг барча муваффақиятлари учун замин бўлди.

Ўзбекистоннинг қишлоқ хўжалигида ва меҳнаткаш деҳқонларнинг ҳаётида тарихий ўзгаришлар бўлди. Алмисоқдан қолган техника блан иш олиб борган ва майда-тарқоқ хўжаликлар ҳукм сурган, деҳқонларнинг тирикчилик даражаси бениҳоя паст бўлган феодал ишлаб чиқариш усулидан машина техникаси асосида иш олиб борувчи, илғор совет агрономия фанини қўлланувчи, серунум коллектив меҳнат ҳукм сураётган, колхозчиларнинг моддий ва маданий ҳаёти юксак даражага кўтарилган илғор коллектив социалистик қишлоқ хўжалиги сари ғоят катта революцион сакраш бўлди. Республика қишлоқ хўжалигининг асосий етакчи тармоғи бўлган пахтачиликни ривожлантириш ва суғориладиган ерларни кўпайтиришда катта муваффақиятларга эришилди. Халқнинг сув учун бошлаган ҳаракат ва курашини Сиз қувватлаганлигингиз натижасида Ўзбекистонда янги ва катта каналлар ҳамда сув омборлари қурилди, асрлардан буён давом этиб келган ва илгари халқимизнинг беҳисоб кулфат ва мусибатларига сабаб бўлган сув танқислиги тугатилди. Республиканинг суғориладиган экин майдонлари 500 минг гектар ортди. Пахта етиштиришда ва унинг ҳосилини кўпайтиришда урушдан олдинги даражадан анча ўзиб кетилди. Пахта учун кураш ўзбек халқининг Совет Иттифоқидаги барча халқлар блан ленинча-сталинча дўстлигининг энг ёрқин ва яққол ифодаси, севимли социалистик Ватан олдида унинг энг катта ватанпарварлик бурчи бўлиб қолди.

Қишлоқ хўжалигининг социалистик негизда қайта қурилиши, колхоз ва совхозлар тез ўсганлиги асосида илгариги ўзбек қишлоқларининг қиёфаси ўзгарди. Колхоз ва совхозларда обод, маданий посёлкалар бун'ёдга келтирилди. Колхозчилар, совхоз ва машина-трактор станцияларининг ишчилари учун юз мингларча янги уйлар солинди. Клуб, мактаб, касалхона, болалар боқчалари ва ясилларининг ёруғ ва чиройли бинолари янги социалистик қишлоқларга ҳусн бўлиб турипти.

Совет ҳокимияти йилларида Ўзбекистонда чинакам маданий революция қилинди. Республикадаги катта ёшли аҳоли ўртасида саводсизлик асосан тугатилди. шаҳарларда болаларнинг умумий еттийиллик та'лими ва қишлоқларда бошланғич та'лими амалга оширилди, олий ўқув юртлари ва техникумлар жуда кўпайди. Республикамизда ҳозир 34 та олий ўқув юрти ва 92 та техникум бор.

Миллий совет халқ интиллигентлари етиштиришда большевиклар партиясининг ва шахсан Сиз, ўртоқ Сталиннинг хизматингиз ғоят буюкдир. Врачлар ва инженерлар, агрономлар ва ўқитувчилар, фан ва сан'ат арбоблари ўзбек халқининг экономикасини ва маданиятини активлик блан тараққий этдирмоқдалар, коммунизм курашчиларининг биринчи сафларида бормоқдалар. Ўзбекистонда Фанлар академияси ташкил қилинди, 95 та илмий-текшириш институти бор, буларда ўзбеклардан 25 фан доктори ва 200 фан кандидати ишламоқда. Кўп ўзбек ёшлари Москва ва Ленинграддаги илмий муассасаларда ва ўқув юртларида та'лим олаётирлар. Республиканинг илмий ходимлари илғор совет фанининг барча ютуқларини ўзлаштириб, фан ва техниканинг турли соҳаларида кўплаб муҳим кашфиёт ва ихтиро'лар қилаётирлар. Совет Ўзбекистонида Сталин мукофоти лауреатлари кўпайди.

Жуда кўп кинотеатрлар, халқ кутубхоналари, клублар, театр ва музейлар Ўзбекистон меҳнаткашларига хизмат қилиб турипти. Республикада 116 та республика, область, район ва кўп тиражли газеталар чиқмоқда. Ижтимоий-сиёсий, бадиий ва табиий-илмий асарлар ўзбек тилида миллион-миллион нусхада нашр этилмоқда. Миллий ўзбек совет адабиёти вужудга келди ва ривожланмоқда. Халқ миллий сан'ати янги социалистик асосда гуллади. Ўзбек хотин-қизларининг ҳақиқий озодликка эришганликлари Совет ҳокимиятининг энг ажойиб ғалабаларидан биридир. Совет Ўзбекистонининг хотин-қизлари республиканинг жамоат-сиёсий ҳаётида актив қатнашмоқдалар, коммунизм қуриш соҳасидаги умумхалқ ишига ўзларининг катта ҳиссаларини қўшмоқдалар. Ўзбекистон ССР Олий Совети депутатлари орасида 106 хотин-қиз бор, хотин-қизлардан 13 мингдан ортиқ киши область, шаҳар, район ва қишлоқ Советларининг депутатларидир.

(ОХИРИ ИККИНЧИ БЕТДА)

Ўзбекистон ССР Олий Советининг Совет Ўзбекистонининг йигирмабеш йиллигига бағишланган юбилей сессиясидан

Ўртоқ Иосиф Виссарионович СТАЛИНГА

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

Қадрдон ўртоқ Сталин, илгариги иқтисодий ва маданий қолоқликни тугатишда, социализм замонасидаги илғор ва маданий халқларнинг бири бўлишда бизга ёрдам берганлигингиз учун ўзбек халқи Сиздан абадий миннатдордир.

Совет тузумининг мустаҳкамлиги ва ленинча-сталинча миллий сиёсат тарихий ғалабаларининг мустаҳкамлиги Совет Иттифоқининг Улуғ Ватан урушида буюк синовдан ўтди. Совет давлат ва жамоат тузуми фашист босқинчиларга қарши муқаддас кураш ўти ичида яна ҳам кўпроқ мустаҳкамланди, халқларнинг дўстлиги яна ҳам мустаҳкамланди, Сизнинг да'ватингиз туфайли халқлар ягона ҳарбий лагерьга уюшдилар.

Ўзбек халқи Советлар мамлакатидаги барча қардош халқлар блан биргаликда Ватанимизнинг энг ёвуз душманларига қарши курашга отланди. Ўзбек жангчилари Ватан уруши фронтларида қаҳрамонлик ва ватанпарварлик намуналарини кўрсатдилар. Улар мамлакатимиздаги барча халқларнинг жангчилари блан ёнма-ён туриб душманга қарши курашдилар ва Совет Ватанининг озодлиги ҳамда мустақиллиги учун жонларини аямадилар. Ватан уруши йилларида Ўзбекистон Совет Армиясининг энг катта аслаҳахоналаридан бири бўлди, Совет Армиясини қурол-аслаҳалар, ўқ-дорилар, ҳарбий анжомлар ва озиқ-овқат маҳсулотлари блан та'минлаб турди. Республикамиздаги барча совет ватанпарварлари—хотин-қизлар ва эркаклар, қариялар ва ёшлар ўша оғир йилларда меҳнат соҳасида мислсиз фидокорлик кўрсатдилар, ҳормай-толмай икки-уч киши учун ишладилар. Совет Иттифоқининг бошқа барча халқлари каби ўзбек халқи ҳам ғолибона Ватан урушидан янада кўпроқ уюшиб ва чиниқиб чиқди, коммунизм қуришда янги муваффақиятларга эришиш учун курашга шайланди.

Ўртоқ Сталин, Сизнинг урушдан кейинги даврда мамлакат халқ хўжалигини тиклаш ва янада ривожлантириш тўғрисида совет халқи олдига қўйган тарихий вазифаларингизни амалга ошириб, Ўзбекистон меҳнаткашлари катта муваффақиятларга эришдилар. Саноатимиз ғоят тараққий этмоқда. Сўнгги тўрт йил ичидагина 142 та янги саноат корхонаси ишга туширилди. Меҳнат унумини ошириш, маҳсулотнинг таннархини камайтириш, машина-ускуналардан янада яхшироқ фойдаланиш, ички имкониятларни сафарбар қилиш учун кураш—саноат корхоналаримизнинг ишида қат'ий қонун бўлиб қолди. Пахтачилик ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқлари тўхтовсиз юксалиб бораётир. 1949 йилда Ўзбекистон пахтакорлари мамлакатга 1948 йилдагига нисбатан кўп пахта бердилар. Дон, пилла, қоракўл, мева, сабзавот ва бошқа бирқанча хил маҳсулотлар тайёрлаш давлат планлари муваффақиятли бажарилди.

Маданий революция тобора кенгайиб, халқ оммасининг янги-янги табақалари орасига кириб бормоқда. Адабиёт ва сан'атимиз янги асарлар блан бойиди.

Биз босиб ўтилган йўлга фахр блан назар ташлаш ва социалистик қурилишнинг барча соҳаларида эришилган тарихий ғалабаларни республиканинг юбилейи кунларида та'кидлаб ўтиш блан бирга, олдимизда ҳали кўп янги ва катта ишлар турганлигини, яна ҳам катта ва улуғвор вазифалар турганлигини равшан тушунамиз. Биз, Сизнинг эришилган муваффақиятларга ҳуш'ёрлик блан баҳо бериш, ишдаги камчиликларга сра йўл қўймаслик, келажакдаги қийинчиликларни ҳар доим кўриш ва уларни енгиш учун бутун кучни сафарбар қилиш зарурлиги тўғрисидаги кўрсатмаларингизни унутмаймиз.

Саноат ишчилари ва инженер-техник ходимлари урушдан кейинги сталинча бешйилликни ҳар жиҳатдан муддатидан илгари бажариш учун бор кучларини сарф қилмоқдалар. 1950 йилда пахтачиликни янада юксалтириш учун колхозчилар, МТС ва совхоз ишчилари ҳамда қишлоқ хўжалик мутахассислари ўртасида социалистик мусобақа янада кучаймоқда.

Қадрдон ўртоқ Сталин!

Республика пахтакорлари Сизнинг шонли етмиш ёшга тўлишингизни байрам қилишга тайёргарлик кўрган вақтда бу йил янада кўп пахта етиштириш тўғрисида тантанали ва'да бердилар. Пахтакорларнинг яқинда бўлиб ўтган қурултойи республикамиздаги барча колхозчиларнинг, совхоз ва МТС ишчиларининг, қишлоқ ва сув хўжалиги мутахассисларининг иродасини ифодалаб, 1950 йилда мамлакатга 1949 йилдагига нисбатан кўпроқ пахта етиштириб бериш юзасидан социалистик мажбурият олди. Бунинг учун биз пахта ерларини кенгайтиришимиз ва ҳосилни анча оширишимиз керак. Бу вазифа осон эмас. Уни бажариш учун яна ҳам зўр ғайрат блан ишлашимиз керак, биз бу вазифани шараф блан бажарамиз.

Совет пахтачилиги кенгайтирилган социалистик ишлабчиқариш қонунлари асосида тараққий этмоқда. Бунга давлат йўли блан планлаштириш, қишлоқ хўжалик ишларининг ҳаммасини кенг миқ'ёсда машиналаштириш, пахта етиштириш агротехникасида Мичурин агробиология фанининг ютуқларини ва илғорлар тажрибасини қўллаш асосида ернинг маҳсулдорлигини тўхтовсиз ошириб бориш, пахтачиликни тез юксалтириш учун социалистик мусобақага колхозчилар, МТС ва совхоз ишчиларининг актив қатнашиши натижасида эришилади. Ватанимиз саноати ҳозирги вақтда пахтачиликни мукаммал машиналар блан, колхоз ва совхозларни етарли миқдорда минерал ўғитлар блан та'минламоқда. Совет давлати машиналар, минерал ўғитлар, автотранспорт блан бизга жуда катта ва тобора кўп ёрдам бераётир, мўл ҳосил олиш учун пахтакорларни рағбатлантириш тадбирларини кўраётир. Биз ана шу ёрдамдан мумкин қадар яхши фойдаланиб, катта муваффақиятларга эришишимиз, пахта учун курашда ғайратимизга-ғайрат қўшиб ишлашимиз керак. Ўзбекистон партия ва совет ташкилотларининг, барча қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг бутун куч ва э'тибори ҳозир мана шунга қаратилган.

Севимли доҳи ва устозимиз!

Совет ҳокимияти йилларида ўзбек халқининг босиб ўтган тарихий тараққиёт йўли ҳақиқатан ҳам бутун бир даврни ўз ичига олади, бу даврда ўзбек халқининг экономикаси, маданияти, ҳаёти ва онгидаги ўзгаришлар ниҳоят даражада чуқур ва катта бўлди. Халқимиз ҳозир ҳарқачонгидан ҳам кўпроқ кучга тўлган, унинг ижодий ғайрати қайнамоқда. Биз келажакка дадил ва ишонч блан қараймиз. Биз бундан кейин ҳам қайси йўлдан боришимизни яхши биламиз. Бу йўл — коммунизм сари олиб борадиган улуғ йўлдир. Бизни мана шу тарихий йўлдан тойдираоладиган ҳечқандай куч йўқ.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи дун'ёда энг қудратли кучдир. Мамлакатимизнинг халқлари большевиклар партияси теварагига, Совет ҳукумати теварагига, ўзининг севимли доҳиси, отаси ва устози ўртоқ Сталин теварагига ҳарқачонгидан ҳам маҳкамроқ жиплашгандирлар.

Совет Иттифоқининг содиқ дўстлари бўлган халқ демократиясининг кучлари ўсмоқда ва мустаҳкамланмоқда. Мустаҳкам тинчлик ва демократия учун курашувчи демократик лагерьнинг кучлари ўсмоқда ва мустаҳкамланмоқда.

Совет халқи Ленин — Сталиннинг енгилмас байроғини баланд кўтарган. Коммунизмнинг ғолибона ғоялари совет чегараларининг ташқарисида миллион-миллион оддий кишиларнинг онгига тобора чуқур сингиб бормоқда. Унутилмас Лениннинг номи ва Сиз ўртоқ Сталиннинг азиз номингиз Совет жамияти ма'навий-сиёсий бирлигининг символи, Совет Иттифоқи халқлари қудратининг, шон-шараф ва қаҳрамонлигининг символи, гўзал Ватанимизнинг, бутун дун'ё меҳнаткашларининг бахт-саодати учун янгидан-янги ғалабалар сари жанговар чақириқдир.

Яшасин қудратли Ватанимиз — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи!

Яшасин мамлакатимиздаги барча халқларнинг мустаҳкам ленинча-сталинча дўстлиги!

Яшасин барча ғалабаларимизнинг илҳомчиси ва ташкилотчиси большевиклар партияси!

Яшасин жонажон Совет Ҳукуматимиз!

Совет Иттифоқи халқлари ва бутун дун'ё меҳнаткашларининг доҳиси, устози ва дўсти улуғ Сталинга шон-шарафлар бўлсин!

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ЮБИЛЕЙ СЕССИЯСИДА 1950 ЙИЛ 16 ЯНВАРЬДА ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН.

ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Ўзбекистон ССР саноат, қишлоқ хўжалиги, фан, маданият ва сан'ат ходимларини орден ва медальлар блан мукофотлаш тўғрисида *)

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг ташкил этилганига йигирмабеш йил тўлиши муносабати блан ҳамда саноат, қишлоқ хўжалиги, фан, маданият ва сан'атни ривожлантириш соҳасида эришилган муваффақиятлар учун мукофотлансин:

ЛЕНИН ОРДЕНИ БЛАН

41. **Ғаниев** Эшали — Қашқадар'ё область, Бешкент районидаги «Маданият» колхозининг чўпони.
42. **Ғофуров** Мундуз — Андижон область, Жалақудуқ районидаги 1-нчи МТСнинг тракторчиси.
43. **Ғофурова** Саодат — Андижон область, Избоскан районидаги Дзержинский номли колхознинг пиллачилик бригадири.
44. **Горшунов** Георгий Петрович—Ашхабод темир йўлига қарашли Қарши станцияси паровоз-депосининг машинисти.
45. **Ғуломов Ғафур** — ёзувчи.
46. **Даутов** Габбос—Ўзбекистон К(б)П Сурхондар'ё область, Шеробод район комитетининг биринчи секретари.
47. **Жайнаков** Турғун — Самарқанд область, Зомин районидаги «Большевик» колхозининг чўпони.
48. **Жўрабоев** Мурод Нодирович—Ўзбекистон К(б)П Сурхондар'ё область комитетининг биринчи секретари.
49. **Жўрабоев** Нусхабой — Самарқанд область, Фориш район партия комитетининг биринчи секретари.
50. **Дўстмуродов** Шомурод — Самарқанд область, Жиззах районидаги Ленин номли колхознинг раиси.
51. **Зиёдуллаев** Саидкарим — Давлат План комиссиясининг раиси.
52. **Иброҳимова** Мелихон — Меҳнаткашлар депутатлари Наманган шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси.
53. **Эгамбердиев** Дадажон — Фарғона область, Қўқон суперфосфат заводининг ишчиси.
54. **Эгамова** Хурсанд—Бухоро область, Кармана районидаги Ҳазора қишлоқ советининг раиси.
55. **Искандарова** Зулфия — Самарқанд область, Хатирчи районидаги Ворошилов номли колхознинг звено бошлиғи.
56. **Истомин** Михаил Сергеевич—Меҳнаткашлар депутатлари Сурхондар'ё область Совети ижроия комитетининг қишлоқ хўжалик бошқармасининг бошлиғи.
57. **Кабанов** Павел Андреевич — Министрлар Совети Раисининг ўринбосари.
58. **Қодиров** Азиз Мавлонович — Тошкент темир йўлининг бошлиғи.
59. **Камолов** Собир — Ўзбекистон К(б)П Фарғона область комитетининг биринчи секретари.
60. **Қориев** Нажмиддин — Андижон область, Балиқчи район партия комитетининг биринчи секретари.
61. **Каримов** Аҳмаджон—Наманган область, Норин районидаги Каганович номли колхознинг раиси.
62. **Қосимов** Исоқжон — Наманган область, Косонсой районидаги Дзержинский номли колхознинг раиси.
63. **Қосимов** Тош—Тошкентдаги Чкалов номли заводнинг бўёқчиси.
64. **Қосимов** Холмат Қосимович—Наманган область, Янгиқўрғон район партия комитетининг биринчи секретари.
65. **Келдиев** Мамасиддиқ — Фарғона область, Куйбишев районидаги Жданов номли колхознинг раиси.
66. **Қирғизбоев** Қодир — Фарғона ёғ комбинатининг жаровшчиги.
67. **Кишчик** Иван Константинович — «Ворошиловнефть» трестига қарашли «Кўкайти» нефть конининг мастери.
68. **Крючков** Сергей Мартинович — СССР Тайёрлаш министрлигининг Ўзбекистон ССРдаги вакили.
69. **Қурбонов** Олтибой — Хоразм область, Қўшкўпир районидаги Сталин номли колхознинг раиси.
70. **Қурбонов** Мамадали — Фарғона область, Каганович МТСидаги трактор бригадасининг бошлиғи.
71. **Қурбонов** Сулаймон — Бухоро область, Қоракўл районидаги «Октябрь» колхозининг раиси.
72. **Қурёзов** Жуманиёз — Хоразм область, Ҳазорасп районидаги Ленин номли колхознинг звено бошлиғи.
73. **Қуйсунова** Хайитой—Қашқадар'ё область, Китоб районидаги «Қизил шарқ» колхозининг звено бошлиғи.
74. **Мавлонов** Абдуроззоқ—Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг секретари.
75. **Мавлонов** Юсуф—Наманган районидаги 2-нчи МТСнинг директори.
76. **Малишев** Николай Кондратьевич—Меҳнаткашлар депутатлари Андижон область Ленин район Совети ижроия комитети қишлоқ хўжалик бўлимининг бош агрономи.
77. **Мамадалиева** Саломат — Наманган область, Уйчи районидаги колхоз раиси.
78. **Мамажонова** Тожихон — Фарғона область, Олтиариқ районидаги «Социализм» колхозининг бригада бошлиғи.
79. **Матвиенко** Петр Потапович — Андижон область, Сталин районидаги 2-нчи МТСнинг директори.
80. **Матқобулов** Абдужамил — Тошкент область, Орджоникидзе районидаги «Қизил Ўзбекистон» колхозининг раиси.
81. **Маҳмудов** Орзи — Меҳнаткашлар депутатлари Самарқанд область ижроия комитетининг раиси.
82. **Мельников** Роман Ефимович — Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг секретари.
83. **Марaимова** Мастонбиби—Фарғона область, Куйбишев районидаги «XVIII партс'езд» колхозининг раиси.
84. **Мирзаахмедов** Мансур — Ўзбекистон К(б)П Андижон область комитетининг биринчи секретари.
85. **Мирзаев** Акбарали — Тошкент область Бекобод районидаги Молотов номли колхознинг раиси.
86. **Мирзаев** Тешабой — Андижон районидаги Дзержинский номли колхознинг раиси.

*) Боши «Қизил Ўзбекистон»нинг 17, 19 январь сонида босилган.

(ДАВОМИ БОР)

Совет Ўзбекистонининг байрами

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси ташкил этилган кунга 25 йил тўлди. Ўзбек халқининг тарихидаги ана шу буюк давр ленинча-сталинча миллий сиёсат тантанасининг порлоқ намойишидир.

Улуғ Октябрь социалистик революцияси бизнинг халқимизни капиталистик қуллик ва феодализм асоратидан қутқазиб, озод, социалистик ҳаётнинг кенг йўлига олиб чиқди. 25 йил ичида бутун бир тарихий даврга баравар бўлган тараққиёт йўли босиб ўтилди. Бу вақт ичида ўзбек халқининг ҳаётида жуда катта ўзгаришлар бўлди: Ўзбекистон чор Россиясининг қолоқ мустамлакасидан илғор совет республикасига, социализмнинг Шарқдаги қудратли истеҳкомига айланди.

Большевиклар партияси Ўрта Осиёда ленинча-сталинча миллий сиёсатни изчиллик блан амалга оширди. Совет Шарқида миллий республикалар тузишга киришишдан аввал халқ оммасига душман бўлган ва ажнабий давлатлар зўр бериб қўллаб-қувватлаган кучларни тугатиш соҳасида катта иш қилиш керак эди.

Партиямизнинг ва унинг улуғ йўлбошчилари Ленин блан Сталиннинг буюк хизматлари шундан иборатки, асрлар бўйи иқтисодий ва маданий жиҳатдан қолоқ бўлиб келган Ўрта Осиё халқларини социалистик қурилишга жалб этиш каби қийин вазифалар ғоят қисқа вақт ичида муваффақият блан амалга оширилди.

1925 йилнинг бошида Ўзбекистон Советларининг биринчи с'езди бўлди. Бу с'езд Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси тузилганлигини э'лон қилди. Бу республикани улуғ Сталин ташкил этди. Ўртоқ Сталин Советлар с'езди арафасида бўлиб ўтган партия қурултойи (с'езди)га юборган табригида: «Ўзбек ерларининг ягона республикага бирлаштирилиши бутун Шарқ учун ғоят муҳим воқеадир», деб ёзган эди.

Ўзбек халқи большевиклар партиясининг раҳбарлиги остида, унинг миллий сиёсатини оғишмай амалга ошириш асосида, улуғ рус халқининг доимий, самимий ёрдами натижасида иқтисодий ва маданий жиҳатдан мисли кўрилмаган тез сур'атлар блан ривожланди.

У. ЮСУПОВ
Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг секретари

Совет ҳокимияти йилларида Ўзбекистонда биринчи даражали саноат вужудга келтирилди. Революциядан илгари бундай саноатдан асар ҳам йўқ эди. Ўзбекистонда йирик гидростанциялар, металлургия, машинасозлик, химия заводлари, бинокорлик саноати, енгил саноат ва озиқ-овқат саноати корхоналари қурилди, кўмир чиқарила бошлайди, нефть чиқариш кескин суратда ортди. Республика саноати тобора кўп маҳсулот ишлаб чиқармоқда, янги, мураккаб машиналар ишлаб чиқаришга киришмоқда.

Колхоз тузумининг ғалабаси, колхоз ва совхозларнинг машина ва техника блан қуролланиши қишлоқ хўжалигида ишлабчиқариш кучларини ривожлантириш учун беқиёс катта шароит вужудга келтирди.

Ўзбек халқи суғориладиган ерларни кўпайтириш соҳасида эришган муваффақиятлари блан фахрланишга ҳақлидир. Сталинча бешйилликлар даврида ва урушдан кейинги даврда республикада жадал методлар блан ўнларча каналлар, шу жумладан Совет Иттифоқида энг катта ҳисобланган Сталин номли Катта Фарғона канали қазилди. Асрлар бўйи давом этган сув танқислигига хотима берилди. Ана шу сув танқислиги илгари меҳнаткаш деҳқонларнинг беҳисоб азоб ва уқубат чекишига сабаб бўлган эди. Сувли ерлардаги экин майдонлари 500 минг гектарга кенгайди. Бу ишларнинг ҳаммаси мамлакатнинг пахта мустақиллигига эришишдан иборат буюк халқ хўжалик вазифасини бажариш имконциятини туғдирди.

Социалистик қурилиш йилларида совет Шарқида чинакам маданий революция ясалди. Маданий революция ўзбек халқини ма'навий асоратдан қутқазди ва миллий маданиятнинг янги, социалистик асосда яшнашини та'мин этди. Ўзбек совет адабиёти юксалди, миллий социалистик сан'ат ривожланди. Республикада театр, клуб, кутубхона, радиоузеллар ва бошқа маданий-оқартув муассасалари жуда кўп ташкил этилди. Кўп миқдорда миллий совет интеллигенцияси кадрлари етишди. Ўзбекистон пойтахти Тошкентни қайта қуриш, янги саноат марказлари ва социалистик қишлоқлар қуриш соҳасида кенг миқ'ёсда иш олиб борилмоқда.

Социализм ўзбек халқининг бутун иқтисодий ва ма'навий ҳаётини ўзгартириб юборди ва турмушига сингиб кетди. Бизнинг халқимиз озод ва бахтиёр ҳаёт кечирмоқда.

Биз ўзимизнинг барча тарихий ғалабаларимиз учун коммунист большевиклар партиясидан, совет ҳукуматидан, Ленин—Сталин генийсидан миннатдормиз. Ўзбек халқи СССРдаги ягона қардош халқлар оиласидаги тенг ҳуқуқли а'золарнинг бири бўлиш каби буюк бахтга эришди. Улуғ рус халқи СССРдаги ҳамма халқларнинг оғасидир.

Совет ҳокимияти даврида халқимиз эришган буюк муваффақиятлар хорижий Шарқдаги халқларнинг аҳволи блан таққослаб кўрилганида айниқса яққол гавдаланади. Хорижий Шарқ мамлакатларида империализмнинг амалга ошираётган босқинчилик сиёсати натижасида меҳнаткашлар қашшоқланмоқда, хўжалик ва маданият пасайиб бормоқда, йил сайин миллионларча кишилар ўлиб кетмоқда. Биз, Ҳиндистонда, Эронда, Афғонистонда, Шарқдаги мустамлака мамлакатларида шундай аҳволни кўриб турибмиз. Мазлум халқлар ўзларининг озод бўлишлари ва юксалишлари учун бирдан-бир тўғри йўл СССР халқлари бораётган йўл эканлигини тобора очиқ кўриб ишонмоқдалар.

Ўзбекистон меҳнаткашлари ўз республикасининг юбилейини Совет Иттифоқининг қудратини тобора мустаҳкамлаш ва коммунизм сари тез қадамлар блан олға бориш учун барча кучларини сафарбар қилиш шиори остида нишонламоқдалар. Биз ишимизда ҳали камчиликлар кўп эканлигини, олдимизда кўп қийинчиликлар борлигини яхши биламиз. Ўзбек халқи пахтани тобора кўпроқ етиштириш ўзининг асосий ва умумдавлат вазифаси эканини билади, чунки мамлакатга металл, ёқилғи, ғалла нақадар керак бўлса, пахта ҳам шу қадар кераклир.

Совет пахтачилиги тўхтовсиз ривожланмоқда. Давлат йўли блан планлаштириш, деҳқончилик ишларининг ҳаммасини кенг миқ'ёсда машиналаштириш, тупроқнинг маҳсулдорлигини доим ошириш, Мичурин агробиология фани ютуқларидан ва илғорлар тажрибасидан фойдаланиш асосида, пахтачиликни тезликда ривожлантириш учун бошланган социалистик мусобақада колхозчилар, МТС ва совхоз ишчиларининг актив қатнашаётганлиги натижасида совет пахтачилиги юксалиб бормоқда.

Бизнинг мамлакатимиз пахта ҳосили жиҳатидан Мисрни ва Ҳиндистонни орқада қолдирди, Америкадан ўзиб кетди. Совет селекциячилари чет эллардагидан мислсиз яхшироқ бўлган пахта нав'ларини топдилар. Бизнинг саноатимиз ҳозирги вақтда пахтакор колхоз ва совхозларга ер қазийдиган, ерни текислайдиган, ер ҳайдайдиган жуда яхши машиналарни, ўрим-йиғим машиналарини тайёрлаб бермоқда, колхоз ва совхозларни етарли миқдорда минерал ўғитлар блан та'минламоқда. Пахта терадиган серунумли машиналар тайёрланганлиги, совет конструкторларининг катта ютуғидир.

Ўзбекистон пахтакорлари мамлакатга йил сайин кўплаб пахта етиштириб бермоқдалар. Пахта ҳосили жиҳатидан урушдан аввалги даражадан анча ўзиб кетилди. Кўп колхозлар, минг-минглаб бригада ва звенолар гектаридан 30 — 40 центнер ва бундан ҳам ортиқ пахта ҳосили олмоқдалар. Қишлоқ хўжалиги илғорлари гектаридан 90 — 100 центнердан пахта етиштирмоқдалар.

Шундай ютуқларимиз бўлишига қарамай, Ўзбекистонда пахтачиликни ривожлантириш учун вужудга келтирилган катта имкониятларнинг ҳаммасидан ҳали тўла фойдаланаётганимиз йўқ. Совет давлати бизга машиналар, минерал ўғитлар, автотранспорт бериб, тобора катта ёрдам бермоқда. Биз ана шу ёрдамдан мумкин қадар самарали фойдаланишимиз, пахтачиликни ривожлантириш учун курашда ғайратимизга-ғайрат қўшиб ишлашимиз лозим.

Бизнинг олдимизга яқин йиллар ичида Ўзбекистондаги пахта майдонларини бир ярим марта кенгайтириш, шунингдек пахта ҳосилини анча кўпайтириш вазифаси қўйилган. Биз шу йилнинг ўзида ҳарқандай шароитда ҳам пахтани кўпроқ етиштиришимиз, пахта майдонларини янада кенгайтиришимиз ва ҳосилни анча оширишимиз керак. Ўзбекистондаги партия, совет ташкилотларининг барча кучлари, қишлоқ хўжалигидаги барча ходимлар ҳозирги вақтда шу вазифани бажаришга сафарбар қилинган.

Ўтган йилларда пахтачилик соҳасидаги ишларимизда бўлган камчилик ва хатолардан тегишли хулосалар чиқариб олиб, бу йил бутун деҳқончилик ишларини агротехника жиҳатидан юксак даражада ва жуда қисқа муддатларда бажаришга, механизацияни комплекс асосда кенг жорий қилишга интиламиз. Яқинда илғор пахтакорларнинг республика қурултойи бўлиб ўтди. Бу қурултой Ўзбекистоннинг барча пахтакорлари ва меҳнаткашларини ҳамма колхоз ва совхозларда пахтадан мўл ҳосил етиштириш учун умумхалқ социалистик мусобақасини кучайтиришга чақирди. Саноат ходимлари, илмий муассасалар, комсомол ташкилотлари, касаба союзлари бу ҳаракатда актив қатнашмоқдалар. Коммунистлар бу ҳаракатга бошчилик қилмоқдалар.

Халқ хўжалигининг бошқа ҳамма тармоқларини ривожлантириш ва маданиятни юксалтириш соҳасида ҳам Ўзбекистон меҳнаткашлари олдида катта-катта вазифалар турипти. Саноат ходимлари бу йил яна ҳам кўп маҳсулот ишлаб чиқаришлари ва илғор корхоналардан намуна олиб, урушдан кейинги бешйиллик планни муддатидан илгари бажаришлари, маҳсулотнинг сифатини яхшилашлари керак. Биз, қишлоқ хўжалик машиналари, минерал ўғитлар, бинокорлик материаллари ишлаб чиқарадиган заводларнинг ишларини яхши йўлга қўйишга катта э'тибор қиламиз. Бу заводларнинг маҳсулоти кўпроқ пахта етиштириш учун ғоят зарурдир.

Республикадаги партия ва совет ташкилотлари қишлоқ хўжалигининг ҳал қилувчи тармоғи бўлган пахтачиликни ҳартарафлама ривожлантириш блан бирга, колхоз ва совхозларнинг бошқа ҳамма тармоқларига ҳам раҳбарликни кучайтиришлари керак. Жамоат чорвачилигини ривожлантириш учйиллик планини муваффақиятли бажариш жуда катта аҳамиятга эгадир. Ўзбекистон қоракўл, пилла тайёрлашда мамлакатимизда етакчи ўринни олади. Ўзбекистонда боғ ва узумзорлар кўп. Колхозларда жут, каноп, кендир майдонлари кенгайтирилмоқда. 1949 йилда қоракўл терилари, пилла, ғалла, мева, картошка, сабзавот ва бошқа бирқанча қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлаш юзасидан давлат томонидан берилган топшириқлар бажарилди. Биз эришган муваффақиятларимизни доим кўпайтиришимиз, ҳарбир колхознинг жамоат хўжалиги комплекс асосда ҳартарафлама ривожланишига муваффақ бўлишимиз керак.

Халқ маорифи, илмий-оқартув пропагандаси соҳасидаги ишларимизни янада яхши йўлга қўйишимиз, адабиёт ва сан'атни янги, янада юксак босқичга кўтаришимиз керак.

Совет Ўзбекистони тўғри йўлдан бормоқда. Биз ўзбек халқининг СССРдаги барча халқлар блан бузилмас дўстлигини тобора мустаҳкамлаймиз, чунки бу дўстлик Ўзбекистон республикасининг янада юксалиши ва бутун халқимиз фаровонлигининг ортиши учун гаровдир.

Биз кадрларимизни давлат ва партия интизомига қаттиқ риоя қилиш, ҳалол ва фидокорона меҳнат қилиш руҳида тинмай тарбиялаймиз. Ишимиздаги камчилик ва хатоларни большевикча дадил танқид ва ўз-ўзини танқидни кучайтириш асосида бутун амалий ишларимизни яхши йўлга қўямиз ва Ўзбекистон партия, совет ҳамда жамоат ташкилотларининг жанговарлик қобилиятини оширамиз. Танқид ва ўз-ўзини танқид тараққиётимизнинг асосий қонунидир.

Ўзбекистон меҳнаткашлари СССР Олий Совети сайловларига тайёргарлик даврида ишлабчиқариш соҳасида янги муваффақиятларга эришмоқдалар ва ўзларининг сиёсий активликларини кучайтириб юбордилар.

Ўзбекистон меҳнаткашлари республиканинг шонли юбилейи кунларида большевиклар партиясига, совет ҳукуматига, улуғ йўлбошчимиз ва устозимиз ўртоқ Сталинга социалистик Ватаннинг қудратини янада мустаҳкамлаш учун, мамлакатимизда коммунизмнинг тўла ғалабаси учун бутун куч-қувватимизни аямай курашамиз, деб тантанали қасам'ёд қиладилар.

(«ПРАВДА»нинг 17 январьдаги сони).

СССР халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш давлат планининг 1949 йилда бажарилиш якунлари тўғрисида СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Марказий статистика бошқармасининг

АХБОРОТИ

1949 йилда саноат, қишлоқ хўжалиги ва транспортнинг ривожланиши, йирик қурилиш ишлари, мол оборотининг кенгайиши, халқнинг моддий аҳволининг яхшиланиши ва маданий савиясининг ўсиши қуйидагича бўлди:

I.

Саноатда ишлабчиқариш планининг бажарилиши

1949 йилда министрликлар ишлабчиқариш планини саноатнинг ялпи маҳсулоти бўйича қуйидагича бажардилар:

	1949 йил планининг бажарилиш проценти
Металлургия саноати министрлиги	102
Кўмир саноати министрлиги	102
Нефть саноати министрлиги	103
Электр станциялар министрлиги	101
Химия саноати министрлиги	104
Электр саноати министрлиги	105
Алоқа воситалари саноати министрлиги	103
Оғир машинасозлик министрлиги	106
Автомобиль ва трактор саноати министрлиги	103
Станоксозлик министрлиги	106
Машинасозлик ва асбобсозлик министрлиги	103
Қурилиш ва йўл машинасозлиги министрлиги	103
Транспорт машинасозлиги министрлиги	102
Қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлиги	100
СССР Бинокорлик материаллари саноати министрлиги	104
СССР Ўрмон ва қоғоз саноати министрлиги	100
СССР Енгил саноат министрлиги	108
СССР Балиқ саноати министрлиги	95
СССР Гўшт ва сут саноати министрлиги	105
СССР Озиқ-овқат саноати министрлиги	104
Иттифоқдош республикалар Маҳаллий ва Маҳаллий ёқилғи саноати министрликлари	107
Ҳунармандчилик кооперацияси	106

Ҳукумат ўтган йил мобайнида саноатнинг ишларини янада яхшилаш тадбирларини амалга оширди. Бунинг натижасида ишлабчиқариш қувватларидан фойдаланиш даражаси ошди, хомаш'ё, ёқилғи ва материаллар тежаб сарф қилинди вз корхоналарнинг ўзларидаги қўшимча резервлар топилди. Бу ҳол Ҳукуматга йил мобайнида 1949 йил учун мўлжалланган саноат ишлабчиқариши планини оширишга имкон берди. Оширилган йиллик план умуман саноатда 103 процент бажарилди.

1949 йилда пландан ташқари талайгина миқдорда саноат маҳсулоти, чунончи қора ва рангли металлар, трубалар, кўмир, нефть, бензин, керосин, электр қуввати, электр моторлар, трансформаторлар, электр лампалар, металл қирқучи станоклар, автомобильлар, автобуслар, троллейбуслар, мотоцикллар, шарикоподшипниклар, автокранлар, минерал ўғит, бўёқ ва бошқа химикатлар, каучук, автопокришкалар, цемент, дераза ойнаси, томга ёпиладиган материаллар, тикув машиналари, фотоаппаратлар, ип газлама, жун газлама, канопдан ишланган газлама ва шойи, пайпоқ, резина пойафзал, гўшт, ўсимлик мойи, қанд, кондитер моллари, консерва, чой, папирос, спирт, шампань виноси ва саноат маҳсулотининг бошқа кўп турлари ишлаб чиқарилди.

Ба'зи министрликлар ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш йиллик планини ва саноат маҳсулотининг энг муҳим турларидан кўпчилигини ишлаб чиқариш планини бажарганлари ҳолда, маҳсулотнинг айрим турлари бўйича планни бажармадилар.

II.

Саноат маҳсулоти ишлаб чиқаришнинг ортиши

1949 йилда саноат маҳсулотининг энг муҳим турларини ишлаб чиқариш 1948 йилдагига нисбатан қуйидагича ўзгарди:

	1949 йилда 1948 йилдагига нисбатан процент ҳисоби блан
Чўян	119
Пўлат	125
Прокат	127
Темир йўл излари	180
Темир қувурлар	131
Мис	120
Рух	124
Қўрғошин	126
Кўмир	113
Нефть	114
Бензин	110
Керосин	117
Дизель ёқилғиси	132
Табиий газ	103
Электр қуввати	118
Магистрал паровозлари	115
Магистрал электровозлари	216
Магистрал товар вагонлари	147
Троллейбуслар	126
Юк автомобильлари	130
Енгил автомобильлар	226
Автобуслар	117
Шарикоподшипниклар	128
Металлургия асбоб-ускуналари	127
Экскаваторлар	150
Пар турбиналари	172
Автокранлар	200
Автопогрузчиклар	6,6 марта
100 киловаттгача электр моторлари	134
100 киловаттдан ортиқ электр моторлари	137
Металл қирқучи станоклар — Станоксозлик министрлиги	119
Йигирув машиналари	136
Тўқув станоклари	173
Счёт машиналари	179
Тракторлар	155
Ғалла комбайнлари	201
Трактор плуглари	155
Трактор сеялкалари	156
Трактор культиваторлари	142
Мураккаб молотилкалар	159
Каустик сода	127
Кальций содаси	131
Минерал ўғит	131
Синтетик бўёқлар	112
Синтетик каучук	136
Автопокришкалар	139
Ёғоч ташиш	115
Қоғоз	127
Цемент	126
Дереза ойнаси	119
Шифер	137
Томга ёпиладиган материаллар	123
Ғишт	132
Стандарт уйлар	154
Велосипедлар	144
Радиоприёмниклар	165
Патефонлар	163
Тикув машиналари	134
Соат	199
Фото-аппаратлар	106
Ип-газлама	114
Зиғир толасидан тўқилган газлама	122
Жун газлама	119
Шойи	128
Кўн пойафзал	122
Резина пойафзал	128
Пайпоқ	132
Гўшт	106
Қази-қарта	143
Балиқ	122
Мол ёғи	106
Ўсимлик мойи	132
Қанд	123
Кондитер моллари	127
Консерва	135
Чой	121
Совун	170
Спирт	125
Папирос	117
Узум виноси	128
Шампань виноси	272
Пиво	139

СССРдаги бутун саноатнинг ялпи маҳсулоти 1949 йилда 1948 йилдагига нисбатан 20 процент ва урушдан аввалги 1940 йилдагига нисбатан 41 процент кўпайди.

1949 йилнинг охирига келганда, саноат ялпи маҳсулотини ишлаб чиқариш бешйиллик планда 1950 йилга мўлжалланган даражадан ошиб кетди. Бешйиллик планда СССРдаги бутун саноатнинг ялпи маҳсулоти 1950 йилда урушдан аввалги 1940 йилдагига нисбатан 48 процент ортиши керак деб мўлжалланган эди. 1949 йилнинг IV кварталида саноатда ҳар ойда ўртача ишлаб чиқарилган ялпи маҳсулот 1940 йилдаги миқдордан 53 процент кўпайди.

1949 йилнинг IV кварталида бешйиллик планга мувофиқ Кўмир саноати министрлиги бўйича—кўмир чиқариш, прокат ишлаб чиқариш, нефть чиқариш ва саноат маҳсулотининг бошқа бирқанча энг муҳим турларини ишлаб чиқариш юзасидан 1950 йилга мўлжалланган даражадан ўзиб кетилди.

1949 йилда та'минот юзасидан белгиланган давлат плани бажарилди. Халқ хўжалиги ўтган йили 1948 йилдагига нисбатан анча кўпроқ хомаш'ё, материал, ёқилғи, электр қуввати ва асбоб-ускуна олди.

1949 йилда саноатдаги асбоблардан фойдаланиш янада яхши йўлга қўйилди. Саноатнинг кўпгина тормоқлари бўйича 1949 йилда машина-ускуналардан фойдаланиш юзасидан давлат планида белгиланган ўртача прогрессив нормалар тўла ва ошириб бажарилди.

Металлургия саноати министрлигига қарашли корхоналарда домна печьларининг ҳажмидан фойдаланиш 1948 йилдагига нисбатан 6 процент ва 1940 йилдагига нисбатан 18 процент яхшиланди, мартен печьларининг ҳарбир квадрат метридан олинган пўлат 1948 йилдагига нисбатан 11 процент ва 1940 йилдагига нисбатан 24 процент ортди.

Нефть саноати министрлигига қарашли корхоналарда нефть қудуқларини пармалаш тезлиги 1948 йилдагига нисбатан 5 процент ва 1940 йилдагига нисбатан 33 процент ортди. 1949 йилда тозаланган нефть маҳсулотлари 1941 йилдагига нисбатан ортди.

Химия саноатининг асосий тормоқларида машина-асбобларидан фойдаланиш яхшиланди. СССР Бинокорлик материаллари саноати министрлигига қарашли цемент ва ойна заводларининг қувватидан фойдаланиш юзасидан 1949 йилга мўлжалланган план ошириб бажарилди. СССР Енгил саноат министрлигига қарашли ип-газлама, жун газлама ва зиғирпоя толасидан газлама тайёрлайдиган тормоқларда хомаш'ёлардан фойдаланиш яхшиланди.

Айни замонда саноатнинг бирқанча тормоқлари, хусусан Ўрмон ва ип-газлама саноати машина-асбоблардан ўтган йилдагига нисбатан яхшироқ фойдаланган ҳолда, машина-асбоблардан фойдаланиш юзасидан 1949 йил учун планда белгиланган нормалар бажарилмай қолди. Машинасозлик соҳасида ҳам машина-асбобларнинг қуввати ва ишлабчиқариш майдонлари резервларидан фойдаланишда нуқсонлар бор.

1949 йилда саноатнинг кўпгина тормоқларида хомаш'ё, материаллар, ёқилғи ва электр қуввати 1948 йилдагига нисбатан ҳам, планда кўрсатилган нормаларга нисбатан ҳам камроқ сарфланди.

Ишлабчиқаришнинг ортиши ва саноат ишлари сифатининг яхшиланиши натижасида Ҳукумат бир йил мобайнида саноат маҳсулотининг таннархини камайтириш юзасидан берилган топшириқни ошира олди. Таннархини камайтириш юзасидан ошириб белгиланган план ортиғи блан бажарилди. 1949 йилда саноат маҳсулотининг таннархи таққослаб олинган баҳоларда 1948 йилдагига нисбатан 7,3 процент камайди. Саноат ходимлари 1949 йилда оборот маблағларини бошқа эҳтиёжларга бўшатиб беришда яхши натижаларга эришдилар.

1949 йилда саноат маҳсулотининг сифати тобора яхшиланди ва хиллари кўпайтирилди. Газлама, трикотаж, кийим-кечак, пойафзал ҳамда озиқ-овқат маҳсулотларининг хиллари яхшиланди. Аммо шундай бўлса ҳам, енгил саноат, озиқ-овқат саноати, маҳаллий саноат ва ҳунармандчилик кооперациясининг айрим корхоналари саноат маҳсулотининг хиллари ва сифати юзасидан давлат томонидан белгиланган планни бажармаётирлар.

III.

Халқ хўжалигида янги техникани қўлланиш

1949 йилда халқ хўжалигининг барча тормоқларида белгиланган планга мувофиқ янги техникани жорий қилиш ва ривожлантириш ҳамда кўп меҳнат талаб этадиган ишларни машиналаштириш соҳасида катта муваффақиятларга эришилди.

Саноат, бинокорлик ва транспортда кўп меҳнат талаб этадиган оғир ишларни машиналаштириш хусусан кўмир саноатида —шахталарда кўмир қазиш, ташиш ва ортишни, кон-руда саноатида—қора ва рангли металларни пармалаш ҳамда ташишда, қурилиш соҳасида—ер қазиш ва бетонлаштириш ишларини машиналаштиришда, ёғоч тайёрлаш саноатида — ёғоч ташишни машиналаштиришда анча ишлар қилинди. Темир йўл ва сув транспортида юк ортиш ва тушириш ишлари кўпроқ машиналаштирилди.

Халқ хўжалигининг энг муҳим тормоқларини кўпроқ машиналаштириш учун Ватан саноати 1949 йилда кўп унум берадиган 300 тадан ортиқ энг муҳим янги машина ва механизмларни тайёрлади ва уларни кўплаб ишлаб чиқара бошлади.

Кўмир саноатида кўп меҳнат талаб этадиган оғир ишларни машиналаштириш учун янги кўмир комбайнлари, пармалайдиган ва кўмир ортадиган мукаммал машиналар; қурилишда ер қазиш ишларини машиналаштириш ва фойдали қазилмаларни очиқ усул блан ҳосил қилиш учун ер қазийдиган бир куракли ва кўп куракли экскаваторлар ҳамда катта-катта скреперлар; қишлоқ хўжалиги учун — ўрим-йиғим машиналарининг ҳархил янги типлари, шу жумладан картошка ва лавлагини йиғиштириб оладиган комбайнлар, кунгабоқарни йиғиштириб оладиган комбайнлар, зиғирпояларни йиғиштириб оладиган комбайнлар, пахта териш машиналари ва жўхори ўриш машиналари; юк ортиш-тушириш ишлари учун — мукаммал кўтарма машиналарнинг янги хиллари, шунингдек кранлар, автомат усулда юк ортадиган ва туширадиган машиналарнинг янги хиллари ишлаб чиқарилди.

Станоксозлик саноатида металл қирқучи ва кўп унумли янги темирчилик-пресс машиналари, инструмент ва абразив буюмлар, шу жумладан универсал зубофрезерлик ярим автоматлари, вертикал ва горизантал фрезер станоклари, агрегат станокларининг кўп янги хиллари, электр блан пармалаш учун керакли станоклар ўзлаштирилиб, ишлаб чиқарила бошлади.

Енгил саноат учун мукаммал автомат тўқув станоклари, жадал ишлайдиган арқоқ машиналари, йигирув машиналари ва мокилар тайёрланди. Озиқ-овқат саноати учун ҳам кўп маҳсулот берадиган янги машиналар ишлаб чиқарилди.

Ишлабчиқариш ва илмий-текшириш ишларини машиналаштириш учун механика, оптик ва текшириб турувчи-тартибга солучи электр аппаратларнинг янги хиллари чиқарила бошлади.

1949 йил мобайнида кўп маҳсулот берадиган янги технология процесслари тобора татбиқ этилиб, ривожлантирилди.

Металлургия саноатида чўян ва пўлат ишлаб чиқаришда янги технология процесслари қўлланилди, прокатнинг янги хиллари ишлаб чиқарила бошланди. Рангли металлургияда руда ишлашнинг янги усуллари қўлланилди. Бу усуллар рангли металлардан тўла фойдаланишни та'мин этади. Ўтга чидаш берадиган қаттиқ ма'данлар, шунингдек рангли металл эритмалари тайёрлана бошлади.

Нефть саноатида нефт қудуқларини пармалашда турбина усули ва жадал пармалаш режими кенг қўлланилди, нефть конларини қазиш ва улардан фойдаланишда янги усуллар жорий қилинди.

Машинасозлик саноатида металлни техника жиҳатидан ишлашнинг илғор методлари, чунончи тез қирқиш, деталь ва узелларни поток усули блан ишлаш, деталь ва асбобларни электр қуввати ва анод-механика усулида ишлаш тобора кенг жорий қилинди. Рангли ва қора металларни илғор усуллар, янги центробеж ва босим усулида қуйиш кўпайди.

1949 йилда металлургия, химия соҳасида, электр станцияларда, машинасозлик, озиқ-овқат саноати ва енгил саноатда ишлабчиқариш процесслари тобора кўпроқ автомат усулига кўчирилди.

Темир йўл транспортида поездларни электр қуввати ва тепловоз блан қатнатиш кенг қўлланилди, шунингдек энг янги конструкцияга мувофиқ ишланган кучли мукаммал паровозлар сони ортди, сигнализация ва автоматизация, автоблокировка, автостоп, автомат сигнализациянинг янги турлари жорий қилинмоқда.

1949 йилда ишчилар, инженер-техник ходимларнинг ихтиро'лари ва ихчамлаштириш таклифлари кўпайди. Бу тадбирлар халқ хўжалигининг барча тормоқларида ишлабчиқариш процессларини тобора яхшилаш ва тамомила мукаммаллаштиришни кўзда тутади. 1949 йилда саноат корхоналарининг ўзидагина ихтиро'лар ва ихчамлаштириш таклифлари 450 мингдан ортди.

1949 йилда янги техникани қўлланиш ва ривожлантириш соҳасида анчагина муваффақиятлар қўлга киритилиши блан бир қаторда, кўмир шахталарини комплекс асосда машиналаштириш, бинокорлик ишларини комплекс асосида машиналаштириш, ёғоч тайёрлаш ишларини машиналаштириш, шунингдек асбоб-ускуналарнинг ба'зи янги турларини ўзлаштириш юзасидан белгиланган топшириқлар тўла бажарилмади.

IV.

Қишлоқ хўжалиги

1949 йилда қишлоқ хўжалигининг ялпи маҳсулоти урушдан аввалги 1940 йилги даражадан ошиб кетди.

СССР Министрлар Совети ҳузуридаги ҳосилни белгилаш Бош давлат инспекциясининг ма'лумотларига қараганда, 1949 йилда дон ва техника экинларининг ялпи ҳосили 1948 йилдагига нисбатан кўпайди. Дон экинларининг ялпи ҳосили 7,6 миллиард пуд бўлиб, урушдан аввалги 1940 йилдаги миқдордан ортди ва бешйиллик планда 1950 йилга мўлжалланган миқдорга етай деб қолди. Пахта, зиғир, кунгабоқар ва картошканинг ялпи ҳосили ҳам 1940 йилги ҳосилдан анча кўпайди.

1949 йилда барча экин майдонлари 1948 йилдагига нисбатан олти миллион гектар кўпайди.

1950 йилда ҳосил олиш учун кузда дон экиш юзасидан давлат томонидан белгиланган план бажарилди. 1950 йилда ҳосил олиш учун ўтган йилдагига нисбатан 8,3 миллион гектар ортиқ ер кузда ҳайдалиб, шудгор қилинди.

Социалистик саноатнинг ўсиши 1949 йилда қишлоқ хўжалигини машиналар блан кўпроқ та'минлашга имконият туғдирди. Қишлоқ хўжалиги бирюз эллик мингта ўнбеш от кучига эга бўлган трактор, 29 минг комбайн, шу жумладан 12 мингта ўзиюрар комбайн, 64 минг юк автомобили ва 1 миллион 600 мингдан ортиқ тирков асбоблари ва бошқа қишлоқ хўжалик машиналари олди. Қишлоқ хўжалиги 1949 йилда урушдан аввалги 1940 йилдагига нисбатан уч-тўрт марта ортиқ трактор, автомобиль ва қишлоқ хўжалик машиналари олди.

Қишлоқ хўжалигида техниканинг тобора кўпроқ жорий қилиниши 1949 йилда социалистик деҳқончилик маданиятини юксалтириш ва қишлоқ хўжалик ишларини кўпроқ машиналаштиришга йўл очиб берди.

Машина-трактор станциялари 1949 йилда колхозларда 1948 йилдагига нисбатан 21 процент ва урушдан аввалги 1940 йилдагига нисбатан 19 процент ортиқ деҳқончилик ишларини бажардилар. 1949 йилда ўнбеш от кучига эга бўлган ҳарбир тракторнинг ўртача иш унуми кўпайиб, 1940 йилдагидан 17 процент ортиқ бўлди. Комбайннинг ўртача иш унуми 1948 йилдагига нисбатан 18 процент кўпайди ва 1940 йилдаги иш унумидан ортиб кетди.

Колхозчи деҳқонлар ва совхозларнинг ходимлари 1949 йилда Партия ва Ҳукуматнинг колхоз ва совхозларнинг маҳсулдор жамоат чорвачилигини ривожлантириш юзасидан 1949—1951 йилларга мўлжаллаб тузилган учйиллик план тўғрисидаги Қарорини зўр ғайрат блан амалга оширишга киришдилар.

Колхозларда 1949 йилда салкам 120 мингта қорамол фермалари, қўйчилик, чўчқачилик ва паррандачилик фермалари ташкил этилди. Дастлабки ма'лумотларга қараганда, 1949 йилда колхозлардаги жамоат моллари, чунончи, қорамол 21 процент, шу жумладан сигирлар 27 процент, чўчқалар 78 процент, қўй ва эчкилар 19 процент ва отлар 22 процент кўпайди. Паррандалар 2 марта ортди. СССР Совхозлар министрлигига қарашли совхозларда 1949 йилда қорамоллар 13 процент, чўчқалар 46 процент, қўй ва эчкилар 12 процент ва отлар 13 процент кўпайди. Колхозчилар, ишчилар ва хизматчиларнинг шахсий мулки бўлган моллар сони ҳам ортди.

1949 йилда колхозлардаги жамоат маҳсулдор молларининг сони урушдан аввалги 1940 йилдагига нисбатан қуйидаги миқдорларда кўпайди: қорамоллар — 27 процент, қўй ва эчкилар — 44 процент, чўчқалар — 16 процент.

Наслдор моллар урчитишда катта муваффақиятларга эришилди. Партия ва Ҳукуматнинг молларнинг наслини яхшилаш соҳасидаги тадбирларини амалга ошириш натижасида маҳсулдор наслли молларнинг сони кўпайди.

Колхозларда 1949 йилнинг охирига келганда маҳсулдор наслли моллар барча қорамолларнинг учдан бир қисмидан кўпроғини ва чўчқа ҳамда қўйларнинг ярмидан кўпроғини ташкил этди. Совхозларда маҳсулдор наслли моллар ва чўчқалар барча қорамолларнинг қарийб тўртдан уч қисмини ва барча қўйларнинг бешдан тўрт қисмидан кўпроғини ташкил этди.

СССР нинг Европа қисмидаги даштлик ва ўрмон - даштлик районларида муттасил мўл ҳосил олишни та'минлаш учун Партия ва Ҳукуматнинг далаларни иҳота қилиб дарахт ўтқазиш, ўт-далали алмашлаб экишни жорий қилиш, сув омборлари ва ҳовузлар қуриш плани муваффақият блан бажарилмоқда.

Жам'и 590 минг гектар ерга, шу жумладан 1949 йилда 370 минг гектардан ортиқ ерга далаларни иҳота қилиб кўчат ўтқазилди. Колхоз ва совхозлар 1949 йилда дарахт ўтқазиш планини қарийб икки марта ошириб бажардилар. Келгусида дарахт ўтқазиш учун 800 минг гектар ер тайёрланди.

V.

Темир йўл, сув ва автомобиль транспортида юк ташишнинг ортиши

1949 йилда транспортнинг ҳамма турларида юк ташиш 1948 йилдагига нисбатан анча ортди.

1949 йилда темир йўл транспортида юк ташиш 1948 йилдагига нисбатан 17 процент кўпайди ва урушдан аввалги 1940 йил даражасидан анча ўзиб кетди.

Темир йўллар 1949 йилда бир кечаюкундузда юк ортиш планини 103 процентга етказиб бажардилар. 1949 йилда бир кечаю-кундузда ортилган барча юклар 1948 йилдагига нисбатан 16 процент, шу жумладан кўмир ортиш 11 процент, кокс ортиш 17 процент, нефть ва нефть маҳсулотлари ортиш 21 процент, руда ортиш 22 процент, қора металлар ортиш 20 процент, қанд ортиш 29 процент, минерал-бинокорлик материаллари ортиш 26 процент, ёғоч ортиш 24 процент, ўтин ортиш 20 процент ортди.

1949 йилда вагон-паровозлардан фойдаланиш кўрсаткичлари — вагонларнинг обороти коммерсия тезлиги 1948 йилдагига қараганда яхшиланди, ҳарбир юк ортиш учун вагонларнинг бекор туриши камайди. Аммо планда белгиланган нормаларга етмади.

1949 йилда темир йўлларда тонна-километрга сарф қилинган ёқилғи 1948 йилдагидан 9 процент камайди.

Дар'ё транспортида 1949 йилда юк ташиш плани 102 процент бажарилди, юк обороти плани ҳам ошириб бажарилди.

Нефть ва нефть маҳсулотлари, кўмир, металл, химия аш'ёлари, туз, минерал-бинокорлик материаллари ва ёғочларни кемаларда ташиш плани ҳам ошириб бажарилди. Солларда ёғоч, руда ва цемент ташиш плани бажарилмай қолди. 1949 йилда дар'ё транспортида юк ташиш ва юк обороти 1948 йилдагига нисбатан 21 процент ортди. 1949 йилда дар'ё транспортининг юк обороти 1940 йилдаги даражадан ўзиб кетди.

1949 йилда денгиз транспортида юк ташиш плани бажарилди. Денгиз транспорти юк обороти йиллик планини бажаролмай қолди. 1949 йилда денгиз флотида ташилган юк 1948 йилдагига нисбатан 15 процент кўпайди. Денгиз транспортининг юк обороти урушдан аввалги 1940 йил даражасидан анча ўзиб кетди.

1949 йилда автомобиль транспортининг юк обороти 1948 йилдагидан 28 процент ва урушдан аввалги 1940 йил даражасидан қарийб икки марта ортди. Аммо автомобиль транспорти юк оборотини кўпайтириш учун талайгина резервларга эгадир, чунки кўпгина хўжаликларда юк автомобильларидан ҳали етарли даражада фойдаланилмаётир.

VI.

Халқ хўжалигида йирик қурилиш ишларининг кенгайиши

1949 йилда халқ хўжалигидаги барча йирик қурилиш ишларининг ҳажми 1948 йилдагига нисбатан 120 процентни, шу жумладан кўмир ва нефть саноатида 122 процентни, металлургия саноатида 118 процентни, электр станцияларда 139 процентни, машинасозликда 110 процентни, бинокорлик материаллари саноатида 112 процентни, озиқ-овқат саноатида 121 процентни, машина-трактор станциялари ва совхозларда 154 процентни, транспортда 132 процентни ва уй-жой қурилишида 126 процентни ташкил этди.

1949 йилда халқ хўжалигининг барча тормоқларида талайгина ишлабчиқариш корхоналари ишга туширилди.

1946—1949 йиллар мобайнида давлатга қарашли 5.200 саноат корхонаси қурилди, тикланди ва ишга туширилди. Давлатга ва кооперативларга қарашли майда корхоналар бу ҳисобга кирмайди.

Илғор техникага ва доимий бинокор кадрларга таянган йирик қурилиш индустрияси янада ривожланди.

Машинасозлик корхоналари қурилиши министрлиги ва Кўмир саноати министрлигининг подряд усулида ишловчи бинокорлик ташкилотлари подряд усулидаги қурилиш-монтаж ишлари ҳажмини 1948 йилдагига нисбатан анча оширдилар ва 1949 йилда подряд ишлари ҳажми планини бажардилар. Аммо ишлабчиқариш қувватларини ишга тушириш планини тўла бажармадилар.

Оғир индустрия корхоналари қурилиши министрлиги ва Темир йўл министрлигининг ҳамда Нефть саноати министрлигининг подряд усулда ишловчи бинокорлик ташкилотлари подряд усулдаги қурилиш-монтаж ишлари ҳажмини 1948 йилдагига нисбатан оширган бўлсалар ҳам, йиллик планни бажармадилар.

Қурилиш ишларида индустриал усулларни қўлланиш қурилишларни кўп миқдорда машиналар ва механизмлар блан та'минлаш ҳамда йирик қурилишларни материаллар блан яхшироқ та'минлаш натижасида саноат ва граждан иморатлари ҳамда иншоотлар илгаригига қараганда тез муддатларда ишга туширилмоқда. Айни замонда қурилишларда бинокорлик ишларини янада тезлатиш, машиналардан яхшироқ фойдаланиш ва бинокорлик материалларини тежаш учун катта имкониятлар бор.

VII.

Мол оборотининг кенгайиши

1949 йилда совет савдоси тобора кенгайди. СССР халқ хўжалигини тўхтовсиз ривожлантириш, кенг исте'мол молларини кўпроқ ишлабчиқариш, саноат маҳсулотининг таннархини камайтириш соҳасида эришилган янги муваффақиятлар асосида Ҳукумат карточка системаси тугатилганидан кейин нархларни иккинчи марта камайтирди, бу иш 1949 йил 1 мартда тугалланди. Нархларнинг камайтирилиши аҳолининг кўп мол сотиб олишига имкон берди.

1949 йил мобайнида аҳолига (таққослаб олинган баҳоларда) сотилган мол 1948 йилдагига нисбатан 20 процент кўпайди. Шу блан бирга сотилган озиқ-овқат моллари 17 процент ва саноат моллари 25 процент ортди. Қуйидаги моллар анча кўп миқдорда сотилди, чунончи: қази-қарта 37 процент, макарон 30 процент, кондитер моллари 22 процент, мева 21 процент, жун-газлама 67 процент, шойи 50 процент, кийим-кечак 29 процент, кўн-пойафзал 29 процент, резина пойафзал 31 процент, кир совун 41 процент, мебель 28 процент, соат икки марта, патефонлар бир ярим мартадан зиёд, радиоприёмниклар бир ярим марта, велосипедлар 38 процент, мотоцикллар 35 процент ортиқ сотилди.

(ДАВОМИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА)

СССР ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИ ТИКЛАШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШ ДАВЛАТ ПЛАНИНИНГ 1949 ЙИЛДА БАЖАРИЛИШ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ҲУЗУРИДАГИ МАРКАЗИЙ СТАТИСТИКА БОШҚАРМАСИНИНГ

Ахбороти

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА)

1949 йилда мол ёғи ва ўсимлик мойи, қанд, гўшт, балиқ, макарон, жун-газлама, шойи ва ип-газлама, пойафзал ва бошқа кўпгина озиқ-овқат маҳсулотлари ҳамда саноат моллари урушдан аввалги 1940 йилдагига нисбатан аҳолига кўпроқ сотилди.

Колхоз бозорларида аҳолига сотилган қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва хусусан гўшт, сут, ёғ, тухум ва мева 1948 йилдагидан анча ортди ва умуман олганда урушдан аввалги миқдордан анча кўпайди. 1949 йилда колхоз бозорларида нарх-наво камая борди.

VIII.

Ишчи ва хизматчилар сонининг кўпайиши ва меҳнат унумининг ортиши

1949 йилда СССР халқ хўжалигида ишчи ва хизматчиларнинг сони 1948 йилдагига нисбатан 1,8 миллион кишига кўпайиб, урушдан аввалги 1940 йилдаги даражадан 15 процент ортди. Саноат, қишлоқ хўжалиги ва ўрмон хўжалигида, қурилишларда ва транспортда ишчи ҳамда хизматчилар сони 1 миллион 400 минг кишига ва ўқув юртлари, илмий-текшириш ҳамда даволаш муассасаларида 250 минг кишига кўпайди.

Аввалги йиллардагидек 1949 йилда ҳам мамлакатда ишсизлар бўлмади.

Саноат тормоқларининг кўпчилиги меҳнат унумини ошириш юзасидан давлат планида 1949 йилга мўлжалланган топшириқни бажарди.

1949 йилда саноатдаги ишчиларнинг меҳнат унуми 1948 йилдагига нисбатан 13 процент, шу жумладан машинасозликда 15 процент, металлургия саноатида 14 процент, кўмир саноатида 12 процент ортди.

1949 йилда ёшлардан 723 минг киши ҳунар ва темир йўл мактабларини ҳамда фабрика-завод та'лими мактабларини тамомлаб, мутахассис ишчи бўлиб етишди ва улар саноатда, қурилишларда ҳамда транспортда ишлаш учун юборилди. 1949 йилда якка тартибда ва бригада шогирдлиги йўли блан ҳамда курсларда ўқитиш йўли блан малакали ишчилар тайёрланди ва ишлабчиқаришда 6,6 миллион кишининг малакаси оширилди.

IX.

Маданий қурилиш, соғлиқни сақлаш ва шаҳар ободончилиги

Совет халқи 1949 йилда социалистик маданиятнинг ҳамма соҳаларида катта муваффақиятларга эришди.

Йил охирида бошланғич, етти йиллик ва ўрта мактабларда, техникумларда ҳамда бошқа махсус ўқув юртларида 36 миллиондан ортиқ киши ўқиди, я'ни 1948 йилдагига нисбатан қарийб 2 миллион киши ортиқ ўқиди; шу блан 1949 йилда бошланғич, етти йиллик ва ўрта мактабларда ўқучиларнинг сони бешйиллик план тўғрисидаги қонунда шу мактаблар учун 1950 йилга мўлжалланган миқдордан ошиб кетди.

1949 йилда 864 олий ўқув юрти ишлади. Олий ўқув юртларидаги студентлар, шу жумладан сиртдан ўқучилар сони 1 миллион 128 минг кишига етди. Демак студентлар сони урушдан аввалдагига нисбатан 316 минг кишига кўпайди. Техникумларда ва бошқа махсус ўрта ўқув юртларида ўқучилар сони, шу жумладан сиртдан ўқучилар сони 1 миллион 308 минг кишини ташкил этди. Ўқучилар сони урушдан аввалдагига нисбатан 333 минг кишига кўпайди.

1949 йилда олий ўқув юртлари ва техникумларни тамомлаб халқ хўжалигида ишлаган мутахассисларнинг сони 1948 йилдагидан кўпайди ва урушдан аввалги 1940 йилдагига нисбатан 68 процент ортди.

1949 йилда илмий-текшириш муассасалари сони 1940 йилдагидан бир ярим марта ортди, улардаги илмий ходимлар эса қарийб икки марта кўпайди.

1949 йилда янгидан 38 минг ўринли касалхона қурилди ва кенгайтирилди, шу блан бирга касалхоналар ва туғруқхоналардаги ўринлар сони анча кўпайтирилди. 1949 йилда врачлар сони 1948 йилдагига нисбатан 26 минг кишига кўпайди. Қишлоқлардаги даволаш участкалари ва акушер-фельдшерлик пунктларининг сони ортди.

1949 йилда касалхоналар талайгина миқдорда янги медицина ускуналари ва мураккаб аппаратлар олдилар.

Давлат корхоналари, муассасалар ва маҳаллий Советлар, шунингдек аҳоли давлат кредит ёрдами блан 1946—1949 йиллар мобайнида жам'и 72 миллион квадратметрдан ортиқ уй-жой қурдилар ва тикладилар. Бундан ташқари тўрт йил мобайнида қишлоқ жойларида 2,3 миллион уй-жой қурилди ва тикланди.

1949 йилда коммунал корхоналарни тиклаш ва қуриш ҳамда шаҳарларни ва ишчи посёлкаларини обод қилиш соҳасида катта ишлар қилинди. 1946—1949 йиллар мобайнида шаҳарларда ва ишчи посёлкаларида 185 водопровод тикланди ва янгидан қурилди, 27 шаҳарда трамвай ва троллейбуслар қатнай бошлади. Квартирларни газ блан та'минлаш, шаҳар кўчалари ва майдонларига тош ҳамда асфальт ётқизиш, парк, боғ ва скверлар барпо этиш соҳасида катта ишлар қилинди.

X.

Миллий даромад ва халқ даромадининг ортиши

1949 йилда СССРда миллий даромад таққослаб олинган баҳоларда 1948 йилдагига нисбатан 17 процент кўпайди ва урушдан аввалги 1940 йилдагидан 36 процент ортди.

Миллий даромаднинг кўпайиши ишчилар, деҳқонлар ва зиёлиларнинг моддий аҳволини анча яхшилаш ва шаҳар ҳамда қишлоқда социалистик ишлабчиқаришни янада кенгайтириш имконини берди.

СССР аҳолиси моддий аҳволининг яхшиланиши ишчи ва хизматчилар иш ҳақининг ортишида ва деҳқонларнинг колхоз жамоат хўжалигидан, шунингдек томорқа ҳамда шахсий хўжаликдан олган даромадларининг ортишида яққол кўринди. Кенг исте'мол моллари нархларининг икки марта камайтирилиши натижасида ишчи ва хизматчиларнинг реал иш ҳақи анча ортди ва деҳқонларнинг саноат молларини сотиб олиш учун қилган харажатлари камайди.

Бундан ташқари аҳоли аввалги йиллардагидек 1949 йилда ҳам давлат ҳисобидан нафақа олди ва ишчи ҳамда хизматчилар социал-страхование, ижтимоий та'минот бўйича пенсиялар олдилар, санаториялар, дам олиш уйлари ва болаларга хизмат кўрсатадиган муассасаларда даволаниш, дам олиш учун текин ва арзон баҳоларда йўлланмалар олдилар, кўп болали ва ёлғиз оналарга нафақалар берилди, бепул медицина ёрдами кўрсатилди, текин ўқитиш ва малакани ошириш харажатлари, ўқучиларнинг стипендиялари ва бошқа бирқанча харажат ҳамда енгилликлар давлат ҳисобидан тўланди. Бундан ташқари, барча ишчи ва хизматчилар давлат ҳисобидан камида 2 ҳафталик отпуска олдилар, ба'зи касбларда ишловчи ходимлар эса яна ҳам кўпроқ муддатли отпуска олдилар. 1949 йилда аҳоли давлат ҳисобидан 110 миллиард сўмдан ортиқ, я'ни 1940 йилдагига нисбатан қарийб уч марта ортиқ енгиллик ва маблағ олди.

1949 йилда ишлаб турган ҳарбир киши ҳисобидан ишчи ва хизматчиларнинг олган даромадлари 1948 йилдагига нисбатан 12 процент кўпайди ва 1940 йилдагига нисбатан 24 процент ортди.

1949 йилда қишлоқ хўжалигида ишлаган ҳарбир киши ҳисобидан деҳқонларнинг олган даромадлари таққослаб олинган баҳоларда 1948 йилдагига нисбатан 14 процент кўпайди ва 1940 йилдагига қараганда 30 процентдан кўпроқ ошди.

СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ҲУЗУРИДАГИ МАРКАЗИЙ СТАТИСТИКА БОШҚАРМАСИ.

МАҲАЛЛА МЕҲНАТКАШЛАРИНИНГ СОВҒАСИ

Тошкент шаҳар, Сталин район, Қатортол маҳалласида Ўзбекистон ССР нинг 25 йиллик юбилейи шарафига бағишлаб янги мактаб биноси қурилабошланган эди. Қатортол, Қозиработ ва Чархикамолон маҳалла меҳнаткашлари мактаб биносини юбилей кунигача қуриб битказиш учун қурилиш ишларида актив қатнашдилар. Натижада мактаб биноси 11 январьда қуриб бўлинди.

Республикамиз юбилейи кунида мактабда ўқиш бошланди. Бу мактабда маҳалла меҳнаткашларининг 200 боласи та'лим олмоқда. Янги мактабга «Ўзбекистон ССР нинг 25 йиллиги» номи беришга қарор қилинди.

Фарҳод ГЭС — ўзбек халқининг ифтихори

ФАРҲОД ГЭС ҚУРИЛИШИДА ИШЛАГАН ИЛҒОРЛАРДАН БИР ГРУППАСИ. Суратда (чапдан ўнгга): 1. Қурилиш мастери Ҳафиз Ваҳобов, 2. Қурилиш мастери Мўмин Тўраев, 3. Бетон қуючи О. Пардаева, 4. ГЭС напор станциясининг собиқ бош инженери В. И. Морозов, 5. ГЭС об'ектининг собиқ бошлиғи Азиз Юсупов ўртоқлар. И. Глауберзон фотоси.

Республиканинг энг йирик гидроэлектростанцияси

СССР Олий Совети Президиумининг Фармонига мувофиқ, Совет Иттифоқида энг йирик гидроэнергия узельларидан бири ҳисобланган Фарҳод гидроэлектростанциясини қурувчилардан катта бир гуруҳи мукофотланди.

1942 йил 18 ноябрьда, Совет Армияси Сталинград остонасида катта ҳужум бошлашга интилаётган бир пайтда ўртоқ Сталин Сирдар'ёда Фарҳод гидроэлектростанцияси қуриш тўғрисида Давлат Мудофаа Комитетининг қарорини имзолади. Бу қарор ғоят муҳим тарихий аҳамиятга эгадир: мамлакатимиз ана шу вақтда фронтлардагина эмас, балки меҳнат соҳасида ҳам катта ҳужум бошлади. Ленин—Сталин партияси етакчилик қилган совет халқи Ватанимиз учун оғир синов кунларида истиқболга ишонч блан қараб, социалистик экономикани кенг миқ'ёсда ривожлантириш учун мустаҳкам асос яратди.

Ўзбек халқи Сирдар'ёни жиловлашни, унинг сувларини қақраб ётган ерларга чиқаришни асрлар бўйи орзу қилиб келди.

Сирдар'ёнинг катта кучидан фойдаланиш, унинг сувини Мирзачўлга чиқариш ҳақидаги ҳамма урунишлар илгарилари муваффақиятсизликка учраб келган эди. Чор ма'мурларининг 1872 ва 1883 йиллардаги урунишлари ҳам муваффақиятсиз тугади. Ҳозирги деривация канали ёнидаги эски ариқ изини ҳали ҳам кўриш мумкин. Ўша вақтда сарфланган кўп маблағ ва меҳнат бекорга кетди.

Ленин—Сталин партияси бошчилик қилаётган, Сталин ғояларининг аҳамиятини ва улуғворлигини тушунган озод халқгина бу катта вазифани уддалайолди.

1942 йилнинг декабрь ойида қурувчиларнинг биринчи гуруҳлари пайдо бўлган вақтда бу ерда уй-жой ҳам, йўл ҳам йўқ эди. Қурилишнинг биринчи штаби афсонавий Фарҳод ғорида жойлашди. Орадан бир ой ўтгач, Сирдар'ё ёқасида бинокорлар учун уй-жойлар қурилабошланди.

Фарҳод ГЭСнинг лойиҳаси мисли кўрилмаган даражада тез тайёрланди. Қисқа муддатда ҳамма қидириш ишлари ўтказилиб, асосий узельларни жойлаштиришнинг энг мувофиқ схемаси белгиленди, қурилишдаги ғоят катта ишларни бажаралиган энг қулай усуллар аниқланди. Ленин номидаги Днепро ГЭС, Сталин номидаги Оқденгиз-Болтиқ канали, Москва номли канал ва бошқа шу каби йирик қурилишларда совет гидротехниклари ва энергетиклари орттирган катта тажриба бу ишда ҳал қилучи роль ўйнади. Академик В. В. Пославский бошчилик қилган лойиҳачилар группаси ана шу тажрибани, шунингдек уруш вақтида совет халқи олдига қўйилган талабларни э'тиборга олиб иш кўрди.

Фарҳод тоғлари ёнида катта тўғон қуришга қарор қилинди. Тўғон қурилгандан кейин Сирдар'ёнинг сатҳи ма'лум баландликдан ортиқ кўтарилмаслиги лозим эди, акс ҳолда дар'ё атрофидаги ерларни сув босиб кетиши мумкин эди. Лекин Сирдар'ёнинг бутун қувватидан фойдаланиш учун сувнинг бу баландлиги кифоя эмас эди. Гидротехниканинг негизи бўлган «шаршара»нинг баландлигини сун'ий йўл блан кўтариш керак эди. Шу сабабли деривация канали қуришга қарор берилди. Бу канал Сирдар'ё сувини тикка жарликка олиб келади. Шу ерда сув катта трубопроводлар орқали гидротрубиналарнинг парракларига тушади.

Фарҳод ГЭС бутун ўзбек халқининг кучи блан қурилди, бутун республика Фарҳод ГЭСни қуришга қўлдан келган қадар ёрдам берди. Фарҳод қурилиши ҳақли суратда халқ қурилиши деб аталди.

Республиканинг ҳамма жойларидан — Самарқанд, Тошкент, Фарғона, Андижон, Сурхондар'ё, Бухоро, Қашқадар'ё областьларидан қурилишга колхозчилар келдилар. 1943 йилнинг февраль ойида қурилиш трассасига 70 мингдан кўпроқ колхозчи чиқди.

Қурилиш бошланган дастлабки кунларданоқ социалистик мусобақа кучайиб кетди. Коммунистлар социалистик мусобақага бошчилик қилдилар. Коммунистлар оташин большевистик сўз ва шахсан намуна кўрсатиб, қурилиш коллективини меҳнат зафарларига отлантирдилар. Коммунистлардан бригада бошлиқлари Ваҳобов ва Каримов, тош теручи Охунов, бетончи Тожибоев, экскаваторчилардан Тўрақулов, Собиров ва бошқа кўпгина бинокор коммунистлар мусобақада етакчи бўлдилар.

«Шавкатли меҳнат бригадалари»нинг ташкилотчилари Дунан Дўсматов, Боймирза Бойбобоев ўртоқлар ажойиб меҳнат намуналарини кўрсатдилар. Улар Сталин номидаги Катта Фарғона канали қурилиши тажрибаларини Фарҳод ГЭС қурилишида ёйдилар. Наманганли Эргашполвон Тўрабоев, Карим Ҳайдаров, самарқандли Ҳидирқул Ҳошимов, Норқул Хўжамовларнинг ҳарбири ўн кишининг ишини қилдилар. Кўп мингли қурувчилар илғорлардан ўрнак олдилар.

Халқ усталари — сепоячилар ажойиб қаҳрамонлик намуналарини кўрсатдилар. Комсомол а'зоси Йўлдош Юнусов, андижонлилардан М. Содиқов, Тўйчи Жалилов ва бошқалар кучли шамол эсиб турганига қарамай Сирдар'ёга сепоялар ўрнатдилар.

Бундай мисолларни жуда кўп келтириш мумкин. Бутун-бутун коллективлар партия ва ҳукумат томонидан қўйилган вазифаларни сифатли қилиб, тезроқ бажариш учун мусобақа қилиб, меҳнатда қаҳрамонлик намуналарини кўрсатдилар. Ширинсой иншоотини қурган самарқандлилар, ГЭС қурилишида ишлаган наманганлилар, тўғонга тош ва бетон ётқизган андижонлилар, деривация каналининг бош иншоотини қурган сурхондар'ёлилар, деривация каналида, сув тақсимлакичда ва бошқа об'ектларда ишлаган бухоролилар, тошкентлилар, қашқадар'ёлилар, фарғоналилар қаҳрамонона меҳнатлари блан шон-шуҳрат қозондилар.

Қурилишдаги ғоят катта вазифаларни бажариш учун зўр ғайрат блан ишлаш, ҳамма воситаларни сафарбар қилиш керак эди. Бутун мамлакат ўзбек халқига ёрдам берди. Уруш вақтидаги қийинчиликларга қарамай, Фарҳод қурилишига Кузнецкдан металл, Сибирьдан ёғоч, Урол заводларидан механизмлар узлуксиз келиб турди. Фарғоналилар, андижонлилар, тошкентлилар, наманганлилар блан ёнма-ён туриб Москва, Ленинград, Сибирь, Урол инженерлари ва мастерлари ишладилар.

Қурилиш техника блан кундан-кун кўпроқ та'минланди. Қурилишда биринчи иш кетман блан бошланган бўлса, орадан кўп ўтмай, ўнларча экскаватор, бетон қориштирадиган машиналар, гидромониторлар, тракторлар, транспортёрлар, юзлаб автомашиналар олинди. Колхозчилар кетман ўрнига перфораторлар ишлата бошладилар. Катта портлатишлар даштни ларзага келтирди. Асосий ишларнинг 85 проценти машиналаштирилди.

Қурилиш давомида 18 миллион кубометр ер казилди, 295 минг кубометр тош кесилди, 328 минг кубометр тош ётқизилди.

Фарҳодчиларнинг меҳнати самарали бўлди. Лойиҳада кўзда тутилган ҳамма иншоотлар қурилди, ускуналар монтаж қилиб бўлинди. Тўғон, ГЭС биноси, машиналар зали, деривация канали, Ширинсой иншооти мамлакатимиздаги гидротехниканинг ажойиб муваффақиятидир. Станция энг яхши энергетика ускуналари ва асбоблари блан та'минланди.

Фарҳод ГЭС ишга туширилиши блан республиканинг энергетика базаси анча кенгайди. Гидроэлектро станцияларнинг қуввати икки ҳисса ортди. Тошкент машинасозлари, Бекобод металлурглари, ўнларча саноат корхоналари, МТС ва колхозлар ҳозир Сирдар'ё энергияси блан ишлаб турибдилар.

Мирзачўлни ўзлаштириш вазифаси ҳам муваффақиятли амалга оширилмоқда. Мирзачўлни суғориш тўғрисидаги илгариги ҳамма лойиҳалар амалга ошмай келди, чунки Сирдар'ёдан сув чиқариш учун ўн етти метр чуқурликда катта магистраль канал қазиш керак эди. Фарҳод ГЭС тўғони қурилиши блан бу қийинчилик бартараф қилинди. Фарҳод гидроэнергетика комплексига кирган Жанубий Мирзачўл канали 200 минг гектар ерни суғориш учун етарли миқдорда сув чиқараолади. Ҳозир бу ерда кенг пахта майдонлари, боғлар пайдо бўлмоқда. Асрлар бўйи қақраб ётган ерларда вужудга келган юзларча колхоз ва совхозлар Мирзачўлни энг йирик пахта базасига айлантиради.

Фарҳод қурилиши миллий кадрлар етиштирган катта мактаб бўлди. Сталинча миллий сиёсатнинг—халқлар дўстлиги сиёсатининг улуғворлиги, кўп миллатли Совет Иттифоқидаги ҳамма республикаларнинг халқ хўжалигини ва маданиятини юксалтириш сиёсатининг улуғворлиги Фарҳод қурилишида айниқса яққол кўринди. Фарҳод ГЭС қурилишида қатнашган ўн мингларча колхозчилар учун халқ қурилиши меҳнатга социалистик муносабатда бўлиш мактаби, юксак ишлабчиқариш маданияти ва илғор тажриба мактаби бўлди.

Қурилишда миллий кадрлар, энергетиклар ва гидротехниклар етиштиришда рус мутахассислари катта ёрдам бердилар. Улар техминимум курслари, стахановчилик мактаблари очиш, яккама-якка ўргатиш усулларини қўлланиб, қисқа муддатда мингларча бетончилар, дурадгорлар, арматурчилар, экскаваторчилар, шоферлар, тош теручилар тайёрладилар.

Собиқ колхозчи Собиров ва Абдухолиқов ўртоқлар тажрибали экскаваторчи бўлиб етишдилар. Андижонли колхозчи Қўзибой Охунов, қашқадар'ёли Робиа Я'ҳёева, Ботир Жумаевлар қурилишнинг моҳир усталари бўлиб қолдилар. Рус ўртоқлар — инженерлар ва юқори малакали ишчилар Слевский, Соболев, Лобов, Хрущев, Довженко, Свинолупов ва бошқаларнинг тажрибасини ўрганган мингларча колхозчи қурувчи моҳир усталар бўлиб етишдилар.

Қурилиш ва монтаж ишлари жараёнида янги ГЭСни ишлатадиган ходимлар ҳам тайёрланди. Колхозчилардан Сафар Жиянов, Юсуф Жўраев ва бошқалар эндиликда мураккаб турбиналарни бошқармоқдалар.

Фарҳод ГЭС қурувчиларининг қаҳрамонлиги мамлакатимиз тарихига ўзбек халқининг ажойиб меҳнат қаҳрамонлиги ва фидокорлиги, унинг Ватанимизга ва Ленин—Сталин партиясига чексиз садоқатини, халқлар ўртасидаги сталинча дўстликнинг ҳаётбахш кучи, сталинча раҳбарликнинг ёрқин намунаси сифатида тарихга ёзилади.

А. НАЛЕТОВ.
Фарҳод қурилиши бошлиғи.

З. ҲУСАИНОВ.
ВКП(б) Марказий Комитетининг Фарҳод қурилишидаги партия ташкилотчиси.

Фарҳод қурилиши бизга мактаб бўлди

Фарҳод қурилишига келганимда мен оддий кетманчи эдим. Бир куни агитатор бизни Фарҳод тоғлари ёнига олиб борди.

— Мана шу жойда биз Сирдар'ёни бўғиб, уни янги издан оқизамиз, далаларимизни суғорамиз, — деди агитатор. Дар'ё ҳайқириб, катта-катта тошларни оқизиб кетар эди. Ҳатто бундай тезоқар дар'ёни тўсаоладиган кучни кўз олдига келтириш ҳам қийин эди.

— Ажойиб афсона, — деди кекса колхозчи, — аммо, менимча, бунга одамнинг қурби етмаса керак.

— Тўғри, — деди агитатор, — Сирдар'ёни кетман блан боғлаб бўлмайди. Бугунча кетман блан ишлаб турайлик, эртага эса Сирдар'ёга бошқача ҳужум бошлаймиз.

Агитатор бизга Москвадан, Сибирьдан ва Уролдан келтирилган ажойиб машиналарни — кучли экскаваторлар, перфораторлар ва мониторларни кўрсатди.

Мен ана шу механизмларни ўрганишга қарор бердим. Менга ва ўқишни истаган ўнлаб колхозчиларга инструкторлар ажратдилар. Қурилиш йилларида колхозчилар хилма-хил янги касбларни ўргандилар.

Мен, қурилиш тамом бўлгандан кейин ўзимиз барпо қилган станциянинг мураккаб механизмларини, электр қуввати берувчи механизмларни эгаллашни орзу қилар эдим. Менинг орзуларим амалга ошди, қурилишда турбиначи касбини ўргандим. Илгари оддий колхозчи бўлганимда бундай катта машинани идора қилиш тўғрисида ўйлаб ҳам кўрмаган эдим.

Фарҳод ГЭСда ишлаш — катта шарафдир. Мен ана шу шарафга сазовор бўлганим учун Ватанимдан чексиз миннатдорман. Мен бундан кейин ҳам фидокорона ишлаб ва қунт блан ўқиб, тажрибали электрик, чин совет мутахассиси бўлишни истайман.

Комсомол а'зоси **Сафар ЖИЯНОВ.**

ХО ШИ МИННИНГ ДУН'ЁДАГИ БАРЧА МАМЛАКАТЛАР ҲУКУМАТЛАРИГА МУРОЖААТИ

ПЕКИН, 18 январь. (ТАСС). Синьхуа агентлиги Вьетнам демократик республикаси президенти Хо Ши Минннинг дун'ёдаги барча мамлакатлар ҳукуматларига қарата чиқарган мурожаатини э'лон қилди. Хитой халқ республикаси Марказий халқ ҳукумати бу мурожаатни олди. Президент Хо Ши Мин мурожаатида бундай дейилади:

Вьетнам демократик республикаси 1945 йил август ойидаги революциядан кейин ташкил қилинди. Бу революция Вьетнамда япон усул идорасини тугатди ва француз империалистларини ҳокимият тепасидан ҳайдади.

1945 йил 2 сентябрьда Вьетнам демократик республикасининг муваққат ҳукумати Вьетнам халқини мустақил деб э'лон қилди. 1946 йил 3 мартда Вьетнам Миллат мажлиси Вьетнам ҳукуматини сайлади.

1945 йил 23 сентябрьда француз мустамлака армияси Вьетнамнинг жанубий қисмига ҳужум қилди, кейинчалик француз империалистлари 1946 йил 6 мартда Вьетнам блан дастлабки битимни, 1946 йил 14 сентябрьда эса муваққат шартномани имзоладилар. Аммо француз мустамлакачилари француз халқининг тинчликка интилаётганлигини э'тиборга олмай, адолатсиз урушни давом этдирдилар. Улар Бао Дай қўғирчоқ ҳукуматини тузиб, бу ҳукуматдан Вьетнамни босиб олиш ва бутун дун'ё халқларини алдаш учун фойдаланмоқчи бўлдилар.

Вьетнам халқ армияси ватанининг мустақиллигини ҳимоя қилиш мақсадида француз мустамлакачиларига қарши қаҳрамонона кураш олиб бормоқда ва кундан-кун қат'ий ғалабага яқинлашмоқда. Бирнеча йилдан буён давом этиб келаётган уруш даврида Вьетнам бутун дун'ё халқларининг хайрихоҳлиги ва ёрдамига сазовор бўлди.

Вьетнам демократик республикасининг ҳукумати ҳамма мамлакатларнинг ҳукуматларига билдирадики, Вьетнам демократик республикаси ҳукумати вьетнам халқининг бирдан-бир қонуний ҳукуматидир.

Мурожаатда Вьетнам демократик республикаси ҳукуматининг умумий тинчлик ва демократияни ҳимоя қилиш мақсадида тенглик, миллий суверинетет ва территорияни ҳурмат қилиш асосида ҳамкорлик қилишни истаган ҳарбир мамлакат ҳукумати блан дипломатия муносабатлари ўрнатишга тайёр эканлиги билдирилади.

Хитой халқи гоминдан группасининг вакилини Хавфсизлик Кенгашидан ҳайдашни талаб қилмоқда

ПЕКИН, 18 январь. (ТАСС). «Гуанминжибао» газетаси «Совет Иттифоқининг ҳаққоний ҳаракати ва Англиянинг иккиюзламачилик сиёсати» сарлавҳали бошмақоласида Хавфсизлик Кенгашидаги Совет вакилининг СССР Хавфсизлик Кенгашининг гоминдан группаси вакили иштирокида қабул қилган ҳарқандай резолюциясини ҳам танимайди деган баёнотига тўхталиб, бундай деб ёзади:

«Хавфсизлик Кенгашининг ишида гоминдан делегацияси блан бирга қатнашмаслик тўғрисидаги бу адолатли қарор хитой халқининг қалбини миннатдорлик ҳисслари блан тўлдиради ва СССР Хитой учун чинакам қардош мамлакат эканлигига хитой халқини яна бир марта ишонтиради. Шу блан бирга, тинчлик ва адолатни севган бошқа ҳамма халқлар фақат СССРгина инсониятга йўл кўрсатучи маш'ал эканлигини тушуниб оладилар».

Газета Англиянинг тутган йўлига тўхталиб, бундай деб ёзади: «Англия ҳукумати иккиюзламачиликдан иборат сиёсатни юргизмоқда. Англия Хитой блан дипломатия муносабатлари ўрнатишга тайёр эканлигини э'лон қилган вақтда, у «Пекин ҳукумати халқаро ҳуқуқда кўзда тутилган тартибда қонуний ҳукумат деб таниш шартига мувофиқ ҳукумат» деб билдирган эди. Аммо Хавфсизлик Кенгашида Совет Иттифоқининг таклифи овозга қўйилган вақтда Англия бу баёнотини унутиб, овоз беришда бетараф қолди, шу блан ҳақиқатда гоминдан тескаричи иттифоқини қувватлади. Шу сабабли, Англиянинг Хитой блан дипломатия муносабатлари ўрнатишга тайёр эканлиги тўғрисидаги баёнотини хайрихоҳлик блан билдирилган самимий баёнот деб бўладими? Ҳозир хитой халқи бу саволга тўғри жавоб бериши мумкин».

СССР ва халқ демократияси мамлакатларининг вакиллари Бирлашган Миллатлар Ташкилоти комиссиясининг мажлисидан чиқиб кетдилар

НЬЮ-ЙОРК, 18 январь. (ТАСС). 18 январьда Совет Иттифоқи ва халқ демократияси мамлакатларининг вакиллари гоминдан группаси вакилининг ғайри қонуний равишда мажлисда иштирок қилишига қарши норозилик билдириб, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Иқтисодий ва Ижтимоий кенгаши ҳузуридаги экономика ва меҳнат масалалари блан шуғулланучи комиссиянинг мажлисидан чиқиб кетдилар.

Мас'ул муҳаррир ўринбосари:
Б. РАҲМОНОВ.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА—20 ва 21 январьда Генерал Раҳимов.

НАВОИИ НОМЛИ ТЕАТРДА—20 январьда Тоҳир ва Зуҳра.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА—бугун ва ҳар куни янги программада цирк тамошалари. Арбитр П. П. Бредихин раҳбарлигида классик курашлар.

«РОДИНА»—кундуз Ленин 1918 йилда, кечқурун Гўзал Василиса.

«НАВОИИ» — (Беш'ёғоч)— кеч соат 6 да Виборг томони, қолган сеансларда Константин Заслонов.

«ИСКРА»—1-нчи залда кеч соат 5 ва 7 да Совет Ўзбекистони, қолган сеансларда Ленин 1918 йилда, 2-нчи залда Сталинград жангги (2-нчи серия), 3-нчи залда Азамат (рус тилида).

«ЁШ ГВАРДИЯ»—эрталаб соат 11 ва кеч 5 да Ленин Октябрьда, қолган сеансларда Айбсиз айбдорлар.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ. Тошкент, Алексеев кўчаси, № 8. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Партия турмуши бўлими — 33468. Пропаганда бўлими — 31048. Маданият бўлими — 32036. Қишлоқ хўжалик бўлими — 34455. Саноат бўлими — 31226. Совет қурилиши бўлими — 31638. Маҳаллий ахборот бўлими — 37604. Мухбирлар бўлими — 31638. Хатлар бўлими — 32347. Э'лонлар бўлими — 37062. Секретариат 34780 ва 33469. Коммутатор — 36334.
«Қизил Ўзбекистон» ва «Правда Востока» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. № 1273. Р 00813.